

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

О.О. Шеремет

«__» _____ 2021 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Л.В. Шірінян

«__» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Методи оптимізації джерел фінансування підприємства**

Виконала: здобувачка 2 курсу, 11М групи

Чирик Анна Юріївна
(прізвище та ініціали)

Керівник: Бойко Світлана Василівна
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент Беренда Н.І.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Чирик Анна Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Методи оптимізації джерел фінансування підприємства

керівник проекту (роботи) Бойко С.В., к.е.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «16» жовтня 2020 р. № 843-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 24 грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до роботи _____

підручники, навчальні посібники, монографії, періодичне видання, статті, звітність по підприємству

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Розділ 1. Теоретичні підходи щодо фінансування підприємств у ринкових умовах господарювання

Розділ 2. Аналіз джерел фінансування досліджуваного підприємства

Розділ 3. Шляхи підвищення ефективності формування капіталу підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

табл. 1. Систематизація видів джерел фінансування підприємства; табл. 2. Позиції компаній-лідерів на пивному ринку України, 2010-2017 рр.; табл. 3. Дохід від операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.; табл. 4. Аналіз

собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.; табл. 5. Аналіз формування прибутку ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.; табл. 6. Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.; табл. 7. Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.; табл. 8. Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.; табл. 9. Аналіз ділової активності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.; табл. 10. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації середньозваженої вартості капіталу; табл. 11. Інвестиційна діяльність ПрАТ «Оболонь» протягом 2002-2019

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Бойко С.В.		
II	Бойко С.В.		
III	Бойко С.В.		

7. Дата видачі завдання 16 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	15.10.2020	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	09.11.2020	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	30.11.2020	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	21.12.2020	
5	Оформлення готової роботи на попередній захист	24.12.2020	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	21.01.2021	
7	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	02.02.2021	

Здобувач

(підпис)

Чирик А.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Бойко С.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Чирик А.Ю. «Методи оптимізації джерел фінансування підприємства»

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2021.

У дипломній роботі проведено ґрунтовне дослідження щодо виявлення впливу певного методу фінансування на фінансово-господарську діяльність підприємства та його результативність.

Робота має у своєму складі: вступ, три розділи, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

У вступі визначено актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання дослідження.

У першому розділі розкрито суть фінансування підприємства, запропоновано класифікацію джерел фінансування та визначено індикатори, за якими можна визначити наскільки ефективно підприємство залучає кошти для ведення господарської діяльності.

Другий розділ присвячено характеристиці видів діяльності ПрАТ «Оболонь», комплексній оцінці фінансового стану та аналізу тих показників, які характеризують ефективність залучення фінансових ресурсів.

У третьому розділі обґрунтовано можливі шляхи фінансування підприємства, запропоновано оптимізацію структури капіталу та розроблено інвестиційний проект, направлений на удосконалення фінансової політики ПрАТ «Оболонь».

Ключові слова: *методи оптимізації, джерела фінансування, капітал, структура капіталу, інвестиційний проект.*

SUMMARY

Chyryk A. «Methods of optimization of sources of financing of the enterprise»

Thesis for the master's degree in specialty 072 - Finance, Banking and Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2021.

In the thesis a thorough study was conducted to identify the impact of a particular method of financing on the financial and economic activities of the enterprise and its effectiveness.

The work consists of: introduction, three sections, general conclusions, list of sources used and appendices.

The introduction identifies the relevance of the research topic, formulates the purpose and objectives of the study.

The first section reveals the essence of enterprise financing, proposes a classification of sources of financing and identifies indicators by which you can determine how effectively the enterprise raises funds for business activities.

The second section is devoted to the characteristics of the activities of PJSC «Obolon», a comprehensive assessment of the financial condition and analysis of those indicators that characterize the effectiveness of attracting financial resources.

The third section substantiates the possible ways of financing the enterprise, proposes the optimization of the capital structure and develops an investment project aimed at improving the financial policy of «Obolon» PJSC.

Key words: *optimization methods, sources of financing, capital, capital structure, investment project.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	9
1.1 Сутність та особливості фінансування підприємств.....	9
1.2 Класифікація джерел фінансування підприємств за різними ознаками.....	15
1.3 Методичні підходи щодо визначення оптимальної структури капіталу підприємств.....	19
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДОСЛІДЖУВАНОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	30
2.1. Історія розвитку підприємства та основні напрямки його діяльності	30
2.2. Комплексна оцінка фінансового стану ПрАТ «Оболонь».....	35
2.3. Аналіз джерел фінансування підприємства.....	44
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	51
3.1. Прогресивні підходи щодо фінансування підприємства за умови впливу фінансово-економічної кризи на підприємницьку діяльність.....	51
3.2. Напрями оптимізації структури капіталу ПрАТ «Оболонь».....	56
3.3. Розробка інвестиційного проекту з урахуванням запропонованої структури капіталу.....	61
Висновки до розділу 3.....	72
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Активізація фінансової діяльності вітчизняних підприємств стає особливо значущою на сучасному етапі ринкових перетворень економіки. Визначаючи масштаби, темпи зростання і рівень конкурентоспроможності підприємств, вона сприяє макроекономічній стабілізації господарської системи суспільства і прискоренню її переходу до якісно нового етапу розвитку.

Характерною особливістю фінансової діяльності підприємств на сучасному етапі є зростання різноманіття залучених джерел фінансування в результаті переходу до ринкової моделі з властивою для неї зміною співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами фінансування. У цих умовах одним із пріоритетних завдань фінансового менеджменту, від якісного вирішення якого багато в чому залежить ефективність і економічна безпека фінансово-господарської діяльності, є оптимальний вибір структури джерел фінансування. На основі оптимізації структури фінансових ресурсів забезпечуються необхідний рівень прибутковості і фінансової стійкості, динамічна фінансова рівновага, максимізація вартості підприємств.

Назрілі потреби вітчизняної господарської практики обумовлюють пильну увагу до проблем управління джерелами фінансування суб'єктів господарювання, структури капіталу, вартості підприємства, які розробляються фінансовою науковими школами розвинених країн протягом останніх десятиліть, а також інтенсифікацію пошуку методичного інструментарію, адекватного новим завданням українських реалій ведення бізнесу. У процесі становлення ринкового господарства в Україні відбувається зміна парадигми фінансового аналізу, розвиваються теоретичні та методичні основи сучасного фінансового менеджменту. Завдання в цій галузі ускладнюються тим, що в міру істотної специфіки становлення ринкових відносин в Україні підходи, вироблені науковою думкою Заходу, не можуть бути використані без адаптації до вітчизняних умов.

Зростання ролі управління підприємствами, націленого на генерування їх вартості, стосовно до політики фінансування господарської діяльності, зумовлює потребу в науковому осмисленні та обґрунтуванні інвестиційно-фінансового підходу до формування структури джерел фінансування діяльності підприємств, розробці моделей та інструментів, що забезпечують її оптимізацію.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні економічно доцільного підходу до формування структури джерел фінансування діяльності підприємств і розробці інструментарію, який забезпечує її оптимізацію.

Поставлена мета дослідження зумовила необхідність вирішення комплексу взаємопов'язаних **завдань**:

- дослідити сутність та особливості фінансування підприємств;
- дати класифікацію джерел фінансування підприємств за різними ознаками;
- визначити методичні підходи щодо визначення оптимальної структури капіталу підприємств;
- охарактеризувати етапи розвитку підприємства та основні напрямки його діяльності;
- здійснити комплексну оцінку фінансового стану ПрАТ «Оболонь»;
- провести аналіз джерел фінансування підприємства;
- визначити прогресивні підходи щодо фінансування підприємства за умови впливу фінансово-економічної кризи на підприємницьку діяльність;
- розробити напрями оптимізації структури капіталу ПрАТ «Оболонь»;
- обґрунтувати доцільність інвестиційного проекту з урахуванням запропонованої структури капіталу.

Об'єктом дослідження є процес фінансування діяльності підприємств у практиці вітчизняних підприємств.

Предметом дослідження виступає система фінансових відносин, що складаються з приводу управління методами оптимізації джерел фінансування підприємств.

Методами дослідження виступають методи щодо формування структури джерел фінансування діяльності підприємств, методи ситуаційного,

порівняльного, стратегічного, фінансового та економіко-математичного аналізу, статистичних досліджень.

Інформаційна база дослідження представлена змістом монографій, наукових статей, тез доповідей та інших форм публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем формування джерел фінансування діяльності підприємств; законодавчими і нормативними актам, що регламентують сферу фінансових відносин. Фінансово-статистична звітність ПрАТ «Оболонь» за три роки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Сутність та особливості фінансування підприємств

Фундамент ринкової системи господарювання складають найбільш динамічні суб'єкти – підприємства, власники та акціонери яких індивідуально зацікавлені в результатах ведення бізнесу. Проблеми реалізації продукції, нарощування виробничого потенціалу, управління трудовими ресурсами найчастіше пов'язані із фінансуванням підприємств.

Основні проблеми виробничих підприємств, пов'язані з модернізацією, розширенням діяльності, носять фінансовий характер. До головним проблемам зовнішнього фінансування підприємств можна віднести:

- непрозорість ведення вітчизняного бізнесу, що викликає недовіру до нього, а, отже, значне зростання ступеня ризику інвестування;
- недосконалість нормативно-правової бази;
- проблеми обмеженості доступу до високих технологій;
- проблеми надання малим і середнім підприємствам державних і муніципальних замовлень;
- проблеми кредитування суб'єктів бізнесу: великі терміни розгляду заявок, високі процентні ставки, обмеження в надання довгострокових кредитів, необхідність заставного забезпечення, корупція при реалізації програм пільгового кредитування.

До проблем фінансування підприємницької діяльності, пов'язаним з внутрішніми джерелами, відносяться:

- зниження платоспроможного попиту на продукцію виробничих підприємств у період фінансово-економічних криз;

- відсутність обігових коштів через істотне скорочення оборотів (зокрема, у виробництві пивобезалкогольної продукції під час карантинних заходів);
- збільшення простроченої кредиторської заборгованості підприємств перед контрагентами, лізинговими компаніями, банками.

Важливим кроком при організації діяльності виробничого підприємства є купівля, оренда необхідних засобів виробництва.

У процесі придбання виробничих фондів, виробництва продукції і реалізації товарів і послуг відбувається кругообіг грошових коштів підприємств. Спочатку джерелом фінансування підприємства є статутний капітал, який формується за рахунок внесків засновників. Для забезпечення фінансових зобов'язань, виконання потреб соціального характеру, формування необхідних інвестицій фінансовому менеджеру слід накопичувати доступні джерела фінансування підприємницької діяльності. Саме тому істотне значення мають способи формування і нарощення джерел фінансування.

Джерела фінансування являють собою грошові надходження, що знаходяться в розпорядженні підприємства і призначені для здійснення витрат по розширеному відтворенню, економічному стимулюванні, виконанні зобов'язань перед державою, фінансуванні інших витрат [41, с.19].

Джерела фінансування складають собою пасиви балансу, що дають змогу формувати активну частину або іншими словами майно підприємства та оформлюються із використанням подвійного запису в обліку.

Виникнення джерел фінансування можливо при цілеспрямованих діях (отримання кредиту, позики) або як наслідок фінансово-господарської діяльності, тобто отримання прибутку, який у подальшому буде вкладено у ведення бізнесу.

Суттєвою і, звичайно, визначальною характеристикою майже кожного джерела фінансування є грошовий вираз. Їх вартість волатильна, тому організація намагається відшукати допустимий для неї і її власників варіант. Всі грошові кошти, які підприємство змушене віддати за користування фінансовими ресурсами, складають загальну вартість капіталу. Вона виражається в

процентному співвідношенні до всього обсягу отриманих грошових коштів. на вартість капіталу впливають:

- стан ринків капіталу;
- середня ставка позичкового відсотка;
- відкритість різноманітних джерел фінансування для визначених підприємств;
- ступінь зосередження власного капіталу;
- пропорційний склад інвестиційної та операційної діяльності;
- рівень ризику проведених операцій;
- галузеві особливості діяльності підприємства, включаючи тривалість операційного та виробничого циклів і ін.

Вартість капіталу організації ідентифікується в кілька етапів. На першому етапі визначають елементи, складові основи джерел фінансування. Далі аналізують вартість кожного окремого джерела. На третьому етапі ідентифікують середньозважену вартість капіталу за принципом визначення питомої ваги кожного компонента в сумі всього вкладеного капіталу. На останньому етапі готують процедури по формуванню і оптимізації структури фінансових джерел з урахуванням прибутковості та ризику.

Слід зазначити, що для розрахунків необхідно використовувати вартість, що відноситься до додаткових витрат по залученню нових джерел фінансування.

Розглянемо основні джерела фінансування підприємницької діяльності та викладемо механізм визначення їх вартості.

Внутрішні джерела власних коштів утворюються в результаті діяльності організації та визначають можливості підприємства до самофінансування. Підприємство, що має такі джерела, володіє вагомими конкурентними перевагами, можливостями для розширення виробництва за рахунок зниження витрат по залученню додаткового капіталу і зниження ризику.

Багатоцільовим джерелом фінансування підприємства є чистий прибуток. Розумне використання прибутку передбачає використання таких чинників, як планування подальшого розвитку діяльності підприємства, дотримання інтересів

власників і інвесторів. Чим більше прибутку спрямовується на розвиток господарської діяльності, тим менше стає потреба організації в додатковому фінансуванні. Розмір нерозподіленого прибутку безпосередньо залежить від рентабельності господарських операцій і прийнятої на підприємстві дивідендної політики.

До переваг реінвестування прибутку слід віднести:

- збереження контролю за діяльністю організації з боку власників;
- збільшення фінансової стійкості, формування сприятливих можливостей фінансування із зовнішніх джерел;
- відсутність витрат, пов'язаних із залученням капіталу.

До недоліків використання даного джерела слід віднести: обмеженість і мінливість величини прибутку; складність прогнозування; залежність від зовнішніх факторів, які не піддаються контролю з боку фінансового менеджера (фаза фінансового циклу, зміни попиту, кон'юнктури ринку, цін).

Вартість такого джерела як нерозподілений прибуток прирівнюється до передбачуваної прибутковості по звичайних акціях для акціонерних товариств і передбачуваним доходам від участі в статутному капіталі для учасників товариств з обмеженою відповідальністю.

Дійсна вартість частки учасника товариства відповідає частині вартості чистих активів товариства, пропорційної розміру частки його участі.

Ще одним дуже важливим і найбільш стійким джерелом самофінансування підприємства служить амортизаційний фонд.

Переваги використання: амортизаційний фонд існує при будь-якому фінансовому становищі організації та завжди залишається в його розпорядженні.

Недоліком даного джерела є його обмеженість, він може бути використаний тільки для реалізації невеликих інвестиційних проектів. Величина такого джерела фінансування багато в чому залежить від способу нарахування амортизації, який регулюється державою законодавчо.

Обраний спосіб нарахування фіксується в обліковій політиці підприємства і використовується на протязі всього терміну експлуатації об'єкта основних засобів.

Використання прискорених способів (за сумою чисел років, зменшеного залишку) дає можливість збільшити амортизаційні відрахування в початкові періоди експлуатації об'єктів інвестицій, що за інших рівних умов може привести до збільшення обсягів самофінансування. Однак, такі способи амортизації одночасно збільшують і собівартість виробленої продукції, надаючи тим самим негативний вплив на показники прибутку. Тому амортизаційна політика повинна проводитися на основі попереднього аналізу фінансового стану підприємства і визначення оптимальних показників прибутку і рентабельності.

Одним з основних джерел зовнішнього фінансування виступає кредиторська заборгованість, або комерційний кредит, який надається підприємству постачальниками у вигляді відстрочки платежу за продані товари. Основною перевагою такого фінансування є те, що, формально це безкоштовний джерело. також до переваг слід віднести його доступність, надання підприємству широких можливостей маневрування оборотними засобами.

До недоліків відносять: обмежені можливості в часі і розмірах надання коштів, а також штрафи і пені за необережне використання в якості джерела фінансування кредиторської заборгованості до бюджету і позабюджетні фонди.

Одним з найбільш важливих компонентів позикового капіталу є банківський кредит. Кредитні відносини між банком і клієнтом шикуються на принципах терміновості, платності і зворотності, з забезпеченням застави і оформленням договору. кредити банків надаються підприємствам в довгостроковій і короткостроковій формі.

Переваги банківського кредиту:

- правові відносини між кредитором і позичальником відомі обмеженому колу осіб;
- короткий період між подачею заявки і отриманням кредиту, ніж при емісії акцій;
- всі витрати по кредиту зводяться тільки до виплати відсотків по позиці;
- незалежність у використанні отриманих коштів.

Недоліки банківського кредиту:

- наявність заставного забезпечення, вартість якого зазвичай перевищує обсяг отриманих коштів;
- в деяких випадках банки пропонують відкрити розрахунковий рахунок в їх установі, як одна з умов банківського кредитування, що не завжди вигідно підприємству;
- кредит отриманий у валюті робить підприємство залежним від коливання курсу і макроекономічної нестабільності.

Вартість такого джерела фінансування як банківський кредит повинна обчислюватися з урахуванням податку на прибуток. Оскільки відсотки за використання позикових коштів знижують оподатковуваний прибуток, отже, і вартість такого джерела нижча, ніж відсоток, що виплачується банку.

Найбільш привабливим з точки зору власників бізнесу є таке джерело фінансування, як облігаційна позика. Однак, підприємство, яке вирішило розмістити облігації на фондовому ринку, має володіти стійкими активами для забезпечення цієї позики. При цьому існує також високий ризик, що розміщення облігацій на ринку буде невдалим, тому, якщо у підприємства немає впевненості, то краще утриматися від даного джерела фінансування.

Вартість облігаційної позики як джерела фінансування приблизно дорівнює величині сплачується відсотка, але так само не варто забувати і про дисконт, з яким нерідко продаються облігації; витратах по випуску облігацій; вплив податків.

Чим більше позикових коштів в загальній структурі фінансових ресурсів, використовуваних підприємством, тим вище рівень прибутку, який воно приймає на власний капітал. Тут існує взаємозв'язок ефекту фінансового левериджу і співвідношення економічної рентабельності і рівня відсотків за використовуваний кредит. якщо економічна рентабельність вище рівня відсотків по кредиту, то виникає позитивний ефект фінансового важеля. Зниження фінансової стійкості організації разом зі збільшенням частки використовуваних позикових коштів сприяє підвищенню ризику її банкрутства, що змушує кредитора піднімати ставки відсотків за кредит.

Для визначення оптимального рівня і відповідної структури поточних активів, встановлення величини і структури джерел фінансування в теорії фінансового менеджменту прийнято виділяти різні варіанти комплексного оперативного управління поточними активами і поточними пасивами [37, с.32].

1.2. Класифікація джерел фінансування підприємств за різними ознаками

Визначення ролі і призначення кожного джерела фінансування підприємства є у край важливим для захисту інтересів держави, власників і персоналу.

Під визначенням «джерела фінансування підприємства» розуміють різні їх види, які характеризуються десятками термінів. Все це потребує відповідної систематизації термінів, які використовуються. Така систематизація проведена за найбільш важливими класифікаційними ознаками (табл. 1.1) [32].

Таблиця 1.1

Систематизація видів джерел фінансування підприємства

Ознака	Вид, характеристика
1	2
За приналежністю суб'єкту господарювання	Власний капітал характеризує загальну вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування відповідної частини його активів. Частина активів, яка сформована за рахунок інвестованого в них власного капіталу, є чистими активами підприємства. Позиковий капітал характеризує залучення для фінансування розвитку підприємства на основі повернення коштів або інших майнових цінностей. Усі форми позикового капіталу, які використовує підприємство, є фінансовими зобов'язаннями і підлягають погашенню в передбачені терміни.
За метою використання	Виробничий капітал характеризує засоби підприємства, які інвестовані в його операційні активи для здійснення виробничо-збутової діяльності. Спекулятивний капітал характеризує ту частину, яка використовується у процесі здійснення спекулятивних фінансових операцій (основані на різниці в цінах).

1	2
За напрямками інвестування	Капітал у фінансовій формі. Капітал у матеріальній формі. Капітал у нематеріальній формі. Капітал у цих трьох формах використовується для формування статутного фонду підприємства. Інвестування капіталу в даних формах дозволено законодавством при створенні нових підприємств, збільшенні обсягу їх статутних фондів.
За об'єктом інвестування	Основний капітал характеризує ту частину капіталу, яку використовує підприємство, тобто яка інвестована в усі види його поза оборотних активів (але тільки в основні засоби, як це часто трактується в літературі). Оборотний капітал характеризує ту його частину, яка інвестована в усі види його оборотних активів.
За формами знаходження у процесі кругообігу	Капітал у грошовій формі. Капітал у виробничій формі. Капітал у товарній формі. Характеристика даних форм капіталу підприємства розглядається в циклі кругообігу капіталу підприємства.
За організаційно-правовими формами діяльності	Акціонерний капітал – капітал підприємств, створених у формі акціонерних товариств. Пайовий капітал – капітал партнерських підприємств-товариств з обмеженою відповідальністю, командитних товариств тощо. Індивідуальний капітал – капітал індивідуальних підприємств
За характером використання в господарському процесі	Працюючий капітал характеризує ту його частину, яка бере безпосередню участь у формуванні доходів і забезпеченні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Непрацюючий(мертвий) капітал характеризує ту його частину, яка інвестована в активи, а вони не беруть безпосередньої участі в здійсненні різних видів господарської діяльності підприємства і формуванні його доходів. Прикладом такого виду капіталу є засоби підприємства, які інвестовані у приміщення та устаткування, що не використовуються; у виробничі запаси для продукції, яка знята з виробництва; у готову продукцію, на яку повністю відсутній попит.
За характером використання власниками	Споживчий капітал після його розподілу на цілі споживання втрачає функції капіталу (це виплати дивідендів, процентів, задоволення соціальних потреб персоналу тощо). Накопичуваний капітал характеризує різні форми його приросту в процесі капіталізації прибутку, дивідендних виплат тощо.
За джерелами залучення	Національний (вітчизняний) капітал. Іноземний капітал
За формами власності	Приватний капітал. Державний капітал. Дані види капіталу інвестуються в підприємства під час формування його статутного фонду
Відповідно до правових норм функціонування	Легальний капітал. «Тіньовий» капітал». У сучасних умовах економічного розвитку країни «тіньовий» капітал є своєрідною реакцією підприємців на встановлені державою жорсткі «правила гри» в економіці, у першу чергу, на не виправдано високий рівень оподаткування підприємницької діяльності

Незважаючи на значний перелік розглянутих класифікаційних ознак, вони все-таки не відображають всіх видів капіталу підприємства, які використовуються в науковій термінології та практиці.

Створення будь якого підприємства починається з пошуку джерел фінансування і формування капіталу. Від обсягу, походження, вартості, оптимальності структури капіталу, доцільності його трансформації в основні і оборотні засоби залежить фінансовий добробут підприємства і результати його діяльності. Тому аналіз структури і складу джерел формування капіталу має винятково важливе значення.

Складовими капіталу підприємства є:

- власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;

- зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди. Зобов'язання можуть носити довго- і короткостроковий характер: довгострокові зобов'язання – всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями; поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Зобов'язання відображаються у звіті про фінансовий стан, якщо їх оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

Власний капітал відображається у звіті про фінансовий стан одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до його зміни [18].

У звіті про фінансовий стан підприємства складові капіталу наводяться у таких статтях:

- зареєстрований (пайовий) капітал – зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства. Підприємства, для яких не передбачена фіксована сума статутного

капіталу, відображають у цій статті суму фактичного внеску власників до статутного капіталу підприємства;

- капітал у дооцінках – відображається інформація про дооцінку (уцінку) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно за НП(С)БО 1 відображаються у складі власного капіталу, але розкриваються не у звіті про власний капітал, як раніше, а у звіті про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) (форма 2)).

- додатковий вкладений капітал – сума, на яку вартість реалізації випущених акцій акціонерними товариствами перевищує їхню номінальну вартість. Інші підприємства відображають у цій статті суму капіталу, який вкладено засновниками понад статутного капіталу;

- резервний капітал – сума резервів, створених, відповідно до чинного законодавства або установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства;

- нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – сума нерозподіленого прибутку або непокритого збитку (наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу);

- неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу (наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу);

- вилучений капітал – фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників; передача майна державними (казенними) та комунальними підприємствами (наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу);

- довгострокові кредити банків – сума заборгованості підприємства банкам за отриманими від них позики, які не є поточними зобов'язаннями;

- інші довгострокові зобов'язання – сума довгострокових зобов'язань, які не можуть бути включені до інших статей розділу «Довгострокові зобов'язання»;

- короткострокові кредити банків – сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за отримані від них позики;

- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями – сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу;

- векселі видані – сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядчиків та інших кредиторів;

- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – сума заборгованості постачальникам і підрядчикам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями);

- поточні зобов'язання:

- за одержаними авансами – сума авансів, одержаних від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт (послуг);

- із розрахунків з бюджетом – заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства;

- з позабюджетних платежів – заборгованість за внесками до позабюджетних фондів, передбачених чинним законодавством;

- зі страхування – сума заборгованості за відрахуваннями до пенсійного фонду, на соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників;

- з оплати праці – заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату;

- доходи майбутніх періодів – доходи, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до наступних звітних періодів [18].

1.3. Методичні підходи щодо визначення оптимальної структури капіталу підприємств

Завдання вибору оптимальної структури капіталу є однією з найбільш серйозних і актуальних проблем фінансового менеджменту. Адже структура капіталу має прямий вплив на фінансові результати підприємства та визначає

багато аспектів його діяльності. Управління структурою капіталу полягає в створенні змішаної структури, що представляє собою таке оптимальне співвідношення власних і позикових коштів, при якому мінімізуються загальні капітальні витрати і максимізується ринкова вартість обраної компанії.

Виходячи з вище сказаного, можна дати визначення оптимізації структури капіталу. Оптимізація структури капіталу (capital structure optimization) – розрахунок такого співвідношення власних і позикових джерел, при якому максимізується ринкова вартість підприємства, забезпечуються оптимальні пропорції між рівнем фінансової стійкості і рівнем рентабельності власного капіталу.

Необхідно відзначити, що успішність реалізації фінансової стратегії, конкурентоспроможність підприємства на ринку залежить від того, наскільки оптимізована структура капіталу в цілому. Від вартості та розміру позикового і власного капіталу залежить їх оптимальне співвідношення.

У кожного з джерел фінансування є свої переваги і недоліки. Так, позикові кошти мають дві суттєві переваги. По-перше, відсотки за позикою служать податковим вирахуванням для підприємства зменшуючи розмір оподатковуваного прибутку і в такий спосіб знижуючи фактичну вартість позики. По-друге, кредитор отримує фіксований дохід від надання позики, в той час як власник має право вимагати суттєві дивіденди, якщо підприємство виявиться успішним, що робить цей спосіб більш дорогим для компанії.

Незважаючи на очевидні плюси позикових коштів, підприємство обмежене в їх використанні. В першу чергу компанія повинна відповідати нормам законодавчої бази, прийнятим на території України, згідно з якою компанія може бути визнана банкрутом у разі, якщо її чисті активи негативні протягом довгого часу. Крім цього, існує ризик «касових розривів», в результаті яких підприємство також не зможе відповідати за своїми зобов'язаннями перед кредиторами вчасно.

У випадку з власними коштами ситуація, відповідно, зворотна: фактична вартість їх залучення завжди вище, однак, ризики банкрутства набагато нижче. У зв'язку з тим, що джерела фінансування різні за своєю суттю, компанія змушена

шукати їх оптимальне співвідношення для того, щоб в найкращій мірі використовувати їх позитивні сторони і нівелювати їх негативний вплив.

При формуванні оптимальної структури капіталу необхідно враховувати, що універсальних підходів і критеріїв не існує. Для кожного підприємства необхідно розробляти індивідуальний підхід і не забувати про специфіку галузі бізнесу, стадію розвитку компанії.

Проблема структури капіталу є актуальною як для вітчизняних, так і для зарубіжних підприємств. Через об'єктивні причини теорії структури капіталу почали з'являтися за кордоном ще в середині ХХ ст., проте, на думку Р. Брейлі і С. Майерса [5], «до цих пір не існує будь-якої загальновизнаної стрункої теорії структури капіталу». Відповідно, і на методичному рівні відсутні загальновживані методики визначення оптимальної структури капіталу, які враховували б специфіку діяльності компанії і особливості даного інвестиційного проекту.

При визначенні оптимальної структури капіталу підприємства можна виділити такі основні критерії:

- політика фінансування активів. Формування структури капіталу компанії з урахуванням зазначеного критерію ґрунтується на вивченні співвідношень між статтями активу і пасиву балансу і дозволяє визначити необхідну величину і частку тих чи інших джерел фінансування;

- вартість компанії. У світі існує безліч теорій, які розглядають взаємозв'язок вартості компанії і структури капіталу. В цьому випадку оптимальною структурою визнається та, при якій максимізується ринкова вартість компанії;

- вартість капіталу. Як відомо, позиковий капітал, як і власний, мають для підприємства свою вартість обслуговування, то тут під оптимальною структурою капіталу розуміється структура, яка мінімізує вартість капіталу;

- ризики. Підприємству за період свого існування доводиться нести і долати різні види ризиків. Це може бути ризик банкрутства, ризик часткового або повного неповернення позикових коштів, ризик обслуговування боргу (невиплати відсотків).

– рентабельність. Як відомо, за рахунок ефекту фінансового важеля використання позикових коштів може вести до збільшення рентабельності власного капіталу підприємства. Оптимальна структура капіталу в цьому випадку збільшує рентабельність компанії, таким чином, з'являється можливість придбати максимальний прибуток при поточному рівні власних коштів.

Звичайно, кожен з описаних вище критеріїв оптимізації є важливим і істотним певною мірою при формуванні структури капіталу підприємства.

Обсяги та структура фінансових ресурсів підприємства мають відповідати потребам ринку та необхідності розвитку підприємства, адже недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації організації, а надлишкова – перешкоджати розвитку, обтяжуючи витрати підприємства утриманням зайвих запасів і резервів. Таким чином, сутність фінансування підприємства визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, причому платоспроможність підприємства являє собою її зовнішній прояв.

Вирішальне значення для фінансової стійкості має співвідношення власного та позикового капіталу фірми. Звичайно, найоптимальнішим для фінансової стійкості та платоспроможності був би варіант, коли підприємство користується лише коштами з власних джерел, або частка позикових джерел мінімальна (за інших рівних умов). Проте припустимим є рівень, коли позикові кошти становлять не більше 50 % загального капіталу підприємства. У країнах із високорозвиненою економікою, де чітко виконуються договірні зобов'язання між партнерами, високо цінується ділова репутація фірми, його нормативне значення знижується (в Японії допускається навіть рівень автономії 0,2, тобто частка власних джерел фінансування діяльності у загальних пасивах становить не менше 20 %) [8].

Аналіз відносних коефіцієнтів фінансової стійкості та методів їх розрахунку дозволяє визначити найбільш важливі показники, які доцільно використовувати.

1. Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами розраховується відношенням суми власних оборотних коштів до матеріальних запасів.

$$K_{\text{мз}} = \frac{\sum K_{\text{во}}}{\text{ЗЗ}} = \frac{\text{Пр.АБ} - \text{ІВр.ПБ}}{\sum \text{рядків } 100-140 \text{ Пр.АБ}} \quad (1.1)$$

де: $K_{\text{мз}}$ – коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами;

$K_{\text{во}}$ – сума власних оборотних коштів;

ЗЗ – запаси і затрати.

$K_{\text{мз}}$ показує, якою мірою запаси і затрати покриті власними коштами і не потребують залучення позикових.

Даний коефіцієнт необхідно розглядати у взаємозв'язку із станом виробничих запасів. Якщо на підприємстві значні надлишкові запаси, то власні оборотні кошти не покривають їх повністю, тому коефіцієнт буде набагато менше одиниці.

За умови нестачі запасів для проведення нормальної виробничо-господарської діяльності підприємства коефіцієнт буде більше одиниці, але це не свідчить про стійкість фінансового стану. Нормальним явищем є рівень коефіцієнта 0,6-0,8. Деякі автори називають нижню критичну величину – 0,5.

2. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (власних коштів) розраховується як відношення власних оборотних коштів до власного капіталу: в чисельнику буде різниця між розділом II активу балансу та розділом III пасиву балансу, в знаменнику – підсумок розділу I пасиву балансу, тобто:

$$K_{\text{мвк}} = \frac{\sum K_{\text{во}}}{\text{ВК}} = \frac{\text{Пр.АБ} - \text{ІВр.ПБ}}{\text{Ір.ПБ}} \quad (1.2)$$

де $K_{\text{мвк}}$ – коефіцієнт маневреності власного капіталу;

ВК – власний капітал (підсумок розділу I пасиву балансу).

З фінансової точки зору, чим вище цей коефіцієнт, тим краще. Він характеризує ступінь мобілізації власного капіталу, показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу для фінансування поточної діяльності підприємства, тобто в тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами. Чим вищий показник, тим кращий фінансовий стан підприємства, забезпечується більш достатня гнучкість у використанні власних коштів господарюючого суб'єкта. Оптимальне значення дорівнює 0,5, на думку деяких авторів, – більше 0,3.

3. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів розраховується як відношення суми довгострокових залучених коштів до величини довгострокового капіталу:

$$K_{\text{дзк}} = \frac{\sum \text{ДЗК}}{\text{ДК}} \quad (1.3)$$

де: $K_{\text{дзк}}$ – коефіцієнт довгострокового залучення коштів;

$\sum \text{ДЗК}$ – сума довгострокових залучених коштів;

ДК – довгостроковий капітал.

Характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника є негативною тенденцією, яка означає, що підприємство починає все більше залежати від зовнішніх інвесторів.

4. Індекс постійного активу розраховується як відношення основного капіталу до власного капіталу:

$$I_{\text{па}} = \frac{\text{ОсК}}{\text{БК}} = \frac{\text{I р. АБ}}{\text{I р. ПБ}} \quad (1.4)$$

де: $I_{\text{па}}$ – індекс постійного активу;

ОсК – основний капітал.

Використовується для характеристики стану основного капіталу, показує питому вагу основних засобів і необоротних активів у джерелах власних засобів.

5. Коефіцієнт автономії, який оцінює частку власного капіталу у сукупному капіталі підприємства та визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу. Нормативне значення має бути більше 0,5. Чим більше значення коефіцієнта, тим менша залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

$$K_a = \frac{\text{БК}}{\text{ВБ}} \quad (1.5)$$

6. Коефіцієнт фінансової залежності є зворотно пропорційним коефіцієнту автономії. Він показує, яка сума активів припадає на гривню власних коштів. Якщо його значення дорівнює 1, то це означає, що всі активи підприємства сформовані тільки за рахунок власного капіталу. Значення 1,5 показує, що на

кожні 1,5 грн., вкладені в активи припадає 1 грн. власних коштів і 0,5 грн. позикових.

$$K_{\phi z} = \frac{BB}{BK} \quad (1.6)$$

7. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (коефіцієнт ризику) дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості підприємства і розраховується як відношення всієї суми зобов'язань по залучених коштах та суми власних коштів. Його нормативне значення залежить від змісту господарської діяльності. Зростання цього показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості, і навпаки.

$$K_p = \frac{PK}{BK} \quad (1.7)$$

8. Коефіцієнт фінансової стабільності є зворотно пропорційним коефіцієнту співвідношення залученого і власного капіталу. Його нормативне значення більше 0,8.

$$K_c = \frac{BK}{PK} \quad (1.8)$$

Таким чином, варто при проведенні оцінки фінансової стійкості підприємства за коефіцієнтним підходом використовувати вищенаведені коефіцієнти.

В цілому коефіцієнтному підходу присутні наступні недоліки:

- значення фінансових коефіцієнтів можуть бути різними для кожного окремого підприємства в залежності від багатьох факторів (специфічних умов розвитку підприємства, стадії життєвого циклу, галузі, діяльності підприємства, структури джерел коштів, оборотності оборотних коштів та всіх активів), що обумовлює неоднозначність висновків щодо ступеня досягнення фінансової стійкості та тенденцій в її зміні. Крім того, визначення фінансових коефіцієнтів базується на даних фінансової звітності, що обумовлює визначення фінансової стійкості лише у статичному аспекті без врахування розвитку підприємства у довгостроковій перспективі;

- застосування цього підходу не дає можливості комплексної інтегруючої оцінки фінансової стійкості з урахуванням тенденцій в її зміні у прогнозованому періоді.

Савицька Г.В. [31] пропонує об'єднувати підприємства в класи, за умови відповідності окремих значень коефіцієнтів. Характеристика класів наведена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класи підприємств за коефіцієнтами фінансової стійкості

Показник	Границі класів згідно критеріїв				
	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас
Рентабельність загального капіталу, %	30% та вище -50 балів	від 29,9 до 20% - від 49,9 до 35 балів	від 19,9 до 10% - від 34,9 до 20 балів	від 9,9 до 1% - від 19,9 до 5 балів	Менше 1% -0 балів
Коефіцієнт покриття	2,0 та вище -30 балів	від 1,99 до 1,7 -від 29,9 до 20 балів	від 1,69 до 1,4 - від 19,9 до 10 балів	від 1,39 до 1,1 -від 9,9 до 0 балів	1,0 та нижче - 0 балів
Коефіцієнт фінансової автономії	0,7 та вище -20 балів	від 0,69 до 0,45 - від 19,9 до 10 балів	від 0,44 до 0,3 - від 9,9 до 5 балів	від 0,29 до 0,20 - від 5 до 1 балів	менше 0,2 -0 балів
Границі класів	100 балів та вище	від 99 до 65 балів	від 64 до 35 балів	від 34 до 6 балів	0 балів

В опублікованих підручниках і навчальних посібниках підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств базується на аналізі одночасно відносних та абсолютних показників з виділенням чотирьох типів фінансових ситуацій.

Велика кількість синонімів у визначенні рівня фінансової стійкості підприємства свідчить про неоднозначність її оцінки, а саме:

- а) абсолютна стійкість фінансового стану; дуже стійкий; стійкий фінансовий стан;
- б) нормальна стійкість фінансового стану; нормально стійкий фінансовий стан;
- в) нестійкий фінансовий стан; передкризовий фінансовий стан; фінансова стійкість підприємства не може вважатися бездоганною;
- г) кризовий фінансовий стан; незадовільний фінансовий стан; фінансова стійкість підприємства перебуває на незадовільному рівні.

Узагальнюючи вище викладене, можна відмітити:

- формування джерел фінансування підприємства залежить від фінансової стійкості підприємства та її зростаючого значення для внутрішнього і зовнішнього користування потребує комплексного підходу до її оцінки;
- період виходу підприємства з кризового, передкризового до нормально стійкого чи стійкого фінансового стану можна визначити як період його фінансової стабілізації;
- економічний процес досягнення оптимальної структури капіталу можна діагностувати шляхом аналізу динаміки показників з оцінки фінансової стійкості підприємства за певний період, здійснюючи постійний їх моніторинг;
- період фінансово-економічної діяльності підприємства протягом якого, при оптимальному управлінні фінансовою стійкістю підприємства, зростають темпи нарощування власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку (або власних фінансових ресурсів), власних оборотних коштів, відновлюється платоспроможність і кредитоспроможність. Це і є економічний процес поетапного виведення підприємства з незадовільного фінансового стану, що проявляється в досягненні певного ступеня фінансової стійкості (зони стійкості) при фінансовій рівновазі і відображає мету фінансової стабілізації підприємства;
- стабілізація фінансового стану, при інших рівних умовах, передбачає забезпечення потенційних можливостей підприємства до економічного зростання у довгостроковій перспективі.

Традиційно в процесі виявлення найліпших джерел фінансування підприємства використовується середня ціна сукупного капіталу заданої структури. Оскільки ціна кожного джерела фактично є дохідністю відповідних фінансових інструментів, то сукупна ціна всіх джерел визначається за формулою середньої арифметичної зваженої. Отримана таким чином середня величина витрат по залученню капіталу носить назву WACC (Weighted Average Cost of Capital) [2]:

$$WACC = \sum_{i=1}^m r_i * d_i, \quad (1.9)$$

де WACC – середньозважена вартість капіталу, %;

r_i – необхідна дохідність (норма прибутку) по капіталу, отриманого з i -го джерела;

d_i – частка капіталу, отримана з i -го джерела.

На середньозважену ціну капіталу впливає низка факторів. Перш за все, це ціна і частка окремих джерел у структурі фінансування інвестицій. Окрім цього, існують й інші фактори, а саме, рівень інфляції, податкові пільги по залученим джерелам інвестиційної діяльності, існуючі в рамках економіки ризику та інші.

Розглянута методика достатньо проста і очевидна. Проте її практичне застосування стикається з серйозними труднощами, для подолання яких необхідно проводити додаткові розрахунки. До числа основних проблем відносяться різноманітність способів розрахунку питомої ваги окремих джерел (проблема зважування).

Як правило, показник середньозваженої ціни капіталу використовується у інвестиційних розрахунках: в якості ставки дисконтування – при економічному обґрунтуванні інвестиційних проектів, в якості критерію вибору – при формуванні оптимальної структури джерел інвестицій.

Підвищення ефективності використання джерел інвестиційної діяльності підприємств кондитерської промисловості стає неможливим без визначення їх оптимального обсягу та структури.

Оптимізація може здійснюватися за різними критеріями, основним з яких є ціна фінансового ресурсу. Метою оптимізації є вибір одного або декількох джерел фінансування діяльності за обраними критеріями з урахуванням наявних обмежень. При цьому необхідно проводити оцінку доступності джерела фінансування, а також оцінку наслідків використання кожного джерела з позицій інвестора. Це дозволяє ранжувати джерела фінансування не тільки з позицій кількісного аналізу, а й з врахуванням якісних факторів, що впливають на прийняття інвестиційних рішень.

В процесі оптимізації структури джерел фінансування забезпечується раціональне співвідношення власних і залучених ресурсів, а також диверсифікація

залучених джерел інвестицій за окремими кредиторами та потоками майбутніх платежів з метою попередження зниження фінансової стійкості і платоспроможності підприємства в майбутньому періоді.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних аспектів щодо оптимізації джерел фінансування підприємств дозволило зробити наступні висновки:

Розгляд існуючих підходів щодо економічної сутності фінансування, а також критичний аналіз традиційного на сьогоднішній день розуміння оптимізації джерел фінансування дали змогу сформулювати бачення даної економічної категорії.

Здійснення фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств пов'язано з пошуком ефективних рішень у галузі визначення можливих джерел фінансування, під якими розуміють джерела виникнення цінностей, які вкладаються в об'єкти інвестування. На основі аналізу існуючих різноманітних джерел проведено класифікацію джерел фінансування підприємств з позиції імовірності їх виникнення. Заслуговує на увагу група епізодичних джерел фінансування, до якої доцільно включити прострочену кредиторську заборгованість; кошти, отримані як страхові відшкодування від аварій та стихійних лих; спонсорські та донорські кошти.

Узагальнення економічної літератури, присвяченої напрямкам фінансування підприємств та різним джерелам, показав, що проблема вибору оптимальних джерел фінансування розглядається не як самостійна проблема, а, перш за все, через призму вибору найбільш вигідних (у тому числі і з позиції фінансування) інвестиційних програм. Розглянуто різноманітні показники і методи вибору джерел фінансування підприємств. Окремої уваги заслуговує показник середньозваженої вартості капіталу підприємства (WACC), який покладено в основу вибору оптимальних джерел фінансування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДОСЛІДЖУВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Історія розвитку підприємства та основні напрямки його діяльності

Хмелярство є важливим сектором сільськогосподарського виробництва, продукція якого має безліч застосувань, починаючи від пивоваріння і закінчуючи косметологією. Понад 90% вирощеного хмелю використовують для виробництва пива, тому залежність від пивоварної промисловості значна і будь-який залишок продукції або її дефіцит миттєво позначаються на динаміці цін.

В останні роки пивоварна індустрія України споживала близько 107–140 т альфа-кислот, з яких вітчизняні виробники хмелю забезпечували 20–25%, решта – імпортована хмелепродукція. Нині підприємства пивоварної галузі при виборі постачальника сировини стикаються з низкою проблем, основна з яких – об'єм та однорідність поставок. Для крупного виробника пива разова закупівля хмелесировини може перевищувати 100 т, причому умова поставки – вся партія має бути одного сорту і однієї якості. З урахуванням того, що валове виробництво хмелю в Україні у 2018 р. ледь перевищило 300 т, організувати консолідовану закупку хмелесировини в кількох постачальників майже нереально. Відповідно, пивний ринок України, який представлений переважно іноземними пивоварними корпораціями, надає перевагу імпортованому хмелю та продуктам його переробки.

Пивоварна галузь є однією з провідних галузей промисловості в Україні, яка виготовляє понад 400 видів пивної продукції і поставляє її до 42-х країн світу. Нині значний інтерес до продуктів переробки хмелю спостерігається зі сторони крафтового (малого) пивоваріння, яке останнім часом почало інтенсивно розвиватися як у світі, так і в Україні. У своїх технологіях вони використовують, в

основному, смако-ароматичні профілі закордонних розрекламованих сортів хмелю, таких як: Каскад, Мандарина Баварія тощо.

Українські сорти хмелю не поступаються за якісними показниками закордонним аналогам, але, на жаль, український ринок хмелепродукції не має належного маркетингу, значна кількість хмелепідприємств не мають стратегій для виходу на міжнародні ринки.

Основними каналами для збуту продукції хмелярства в Україні залишаються регіональні пивоварні, ПрАТ «Оболонь» та приватні броварні, яким вигідніше купувати вітчизняну хмелепродукцію, аніж її імпортувати. В останні роки вітчизняна пивоварна галузь потребує близько 107–140 т альфа-кислот, з яких за рахунок власного виробництва забезпечується лише 20–25%, решта – імпортовані хмелепродукти.

Піковим для вітчизняних виробників пива за період 2000–2018 рр. став 2008 р. (32 млн гл). Починаючи з 2011 р., спостерігаємо щорічне скорочення виробництва, у 2016 р. на ринок було поставлено лише 18 млн гл пива. За даними ПрАТ «Укрпиво», фундаментальними причинами втрати п'ятої частини виробництва українських пивоварів стали закриті ринки на сході України і в Криму, а також економічна криза.

У період 2014–2016 рр. акциз на пиво збільшився у 3 рази: з 0,87 до 2,48 грн за 1 л, що також вплинуло на падіння пивного ринку.

Основними гігантами пивоварної галузі України є САН ІнБев Україна, Карлсберг Україна (Carlsberg Ukraine) та компанія Оболонь (табл. 2.1). Корпорація Ефес-Україна припинила свою діяльність (знаходилась у Донецьку), з 2011 р. свій сегмент на ринку зайняла «Перша Приватна Броварня» – 10%.

Окрім великих гравців, на ринку функціонують пивзаводи меншого масштабу, на частку яких у 2017 р. припадало 6,6% ринку пива. Це такі регіональні підприємства, як: ПАТ «Фірма «Полтавпиво», ТОВ «Бердичівський пивзавод», ТОВ «Рівень ЛТД», ПрАТ «Ровеньківський пивзавод», ТОВ «Микулинецький «Бровар», ПАТ «Хмельпиво», ТОВ «Уманьпиво», ТОВ «Пивоварня «Опілля» та ін. Нині пивний ринок можна вважати олігопольним.

Таблиця 2.1

Позиції компаній-лідерів на пивному ринку України, 2010-2017 рр.

Пиваворня	Початок роботи	Частка компаній на ринку, %							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Прат «Абінбев ефес Україна»	2000	38,7	36,9	35,4	34,2	28,0	24,9	26,0	27,0
ПАТ «Карлсберг Україна»	1996	26,5	28,6	28,8	29,3	27,2	23,8	31,0	32
ПрАТ «Оболонь»	1980	26,0	26,5	23,7	22,7	23,2	29,7	28	24,4
ПрАТ «Міллер Брендс Україна»	2008	3,8	3,9	5,8	6,9	9,1	11,4	-	-
«Перша приватна броварня»	2011	-	-	2,5	4,5	5,9	6,2	8,5	10,0
Інші	-	5,0	4,1	3,8	2,4	4,9	4,1	6,5	6,6

Основними споживачами вітчизняного пива впродовж останніх років були Росія, Молдова, Білорусь, Грузія та Литва, до яких надходило 97% усього експорту. Експорт українського пива в Росію припинився восени 2014 р. Спостерігалось зростання попиту на український продукт в Польщі (12% усього експортованого пива). У 2015 р. порівняно з 2014 р. українські пивовари констатували падіння експорту в 2 рази. Вартість експорту пива у 2015 р. становила 22002 тис. дол. США, вартість імпорту – 236703,3 тис. дол. США.

У 2016 році основними імпортерами українського пива були Молдова, Білорусь і Литва. При цьому остання збільшила імпорт української продукції вдвічі – з 6 до 12%. Замикають п'ятірку Грузія та Ізраїль. Польща у 2016 р. зменшила імпорт української пивної продукції з 14 до 2%.

Серед виробників-експортерів лідирує ПрАТ Оболонь – 59% усього експорту, на 2-му місці – ПБК «Славутич» (належить Carlsberg Ukraine) з часткою 27, на 3-му – з часткою 14% – САН ІнБев Україна.

ПрАТ «Оболонь» – корпорація з виробництва пива, безалкогольних та слабоалкогольних напоїв, мінеральної води. Окрім цього, компанія має дозволи на гуртову та роздрібну торгівлю напоями, діяльність транспортних агентств. До складу компанії входять головний завод у Києві з віддаленими виробництвами в Олександрії та Чемерівцях Хмельницької області, два дочірні підприємства –

«Пивоварня Зібєрта» (Фастів, Київська обл.) та «Красилівське» (Красилів, Хмельницька обл.), а також підприємства з корпоративними правами в Бершаді, Коломиї, Охтирці, Рокитному, Севастополі та Чемерівцях.

Історія компанії веде свій початок із 1974 року, коли розпочалося будівництво Київського пивзаводу № 3.

Відкриття виробництва було приурочене до літніх Олімпійських ігор 1980 року. Перші 330 дал пива було налито 8 травня 1980 р., а 12 листопада відбулося офіційне відкриття заводу. В 1981 році солодовня пивоварні випустила свій перший солод, в період з 1985–1997 виробничі потужності солодовні збільшено втричі. З 1983 р. завод носить назву «Оболонь». 1986 року на базі Київського пивзаводу № 3 створено Пивобезалкогольне об'єднання «Оболонь», до якого ввійшли також Київський пивзавод № 1, Київський пивзавод №2 (нині ПАТ «Пивзавод на Подолі») та Фастівський пивзавод (нині ДП ПрАТ «Оболонь» «Пивоварня Зібєрта»). 1989 року на посаду Генерального директора Пивобезалкогольного об'єднання «Оболонь» обрано Олександра Слободяна. Починається експортна діяльність підприємства. Вперше «Жигулівське пиво/Zhiguli Beer» виробництва «Оболоні» надходить до споживачів Великої Британії.

1 липня 1990 року колектив за ініціативи Генерального директора Олександра Слободяна взяло підприємство в оренду з правом викупу. В 1992 році компанія першою в Україні стала на шлях приватизації. 27 серпня «Оболонь» отримала приватизаційне свідоцтво Фонду Держмайна України № 1, тим самим входить в історію як перше приватне підприємство незалежної України. Відтепер вся продукція цього виробника випускається під торговою маркою «Оболонь».

ПрАТ «Оболонь» створене 25 березня 1993 року в процесі приватизації державного майна Київського виробничого об'єднання по випуску пива, безалкогольних напоїв та мінеральних вод «Оболонь» шляхом викупу цього майна трудовим колективом Київського орендного підприємства «Оболонь» та створення на базі цього майна Закритого акціонерного товариства «Оболонь».

Розвиток компанії супроводжувався територіальним розширенням. У 1994 р. ЗАТ «Оболонь» стає власником законсервованого об'єкта незавершеного будівництва в м. Красилові Хмельницької області. Це дочірнє підприємство випускає під торговою маркою «Оболонь» мінеральну воду, безалкогольні та слабоалкогольні напої і є першою оптово-торговельною базою ЗАТ «Оболонь». У 1996 р. ЗАТ «Оболонь» стає співвласником ВАТ «Севастопольський пиво-безалкогольний завод», ЗАТ «Бершадський пивокомбінат», залучено інвестиції у ВАТ «Дяtkівці». З 1997 компанія є співвласником ВАТ «Охтирський пивоварний завод». 1998 року в м. Чемерівці Хмельницької області створена науково-виробнича асоціація «Нива Оболонь», що займається селекційною роботою, виведенням, випробовуванням, промисловим розмноженням насіння перспективних сортів ячменю та забезпечує ним ЗАТ «Оболонь». Також відбувається розширення на зовнішніх ринках: з квітня 2006 продукція експортується до Канади та Франції.

Тим часом на виробництві впроваджувалося нове обладнання, що дозволяло збільшити обсяги продукції та покращити її якість. У 1998 році введено в дію нове сучасне бродильне обладнання – циліндро-конічні танки (ЦКТ – апарати, де проходять процеси бродіння пива). 2001 року пройшло переоснащення власного солодового виробництва, що удвічі збільшило його потужність. У 2003 році на Фастівському пивзаводі відбулося відкриття нового цеху розливу. Того ж року завод «Оболонь» дооснастив свій цех фільтрації новим фільтром свічки «Inpro Getra ESO» виробництва «KHS». 25 травня 2004 року запущена найбільша в Україні лінія розливу пива у скляні пляшки продуктивністю 110 000 пляшок об'ємом 0,5 л за годину. Запущено нові варильні порядки виробництва німецької фірми «Ziemann». Одночасно були встановлені 20 нових ЦКТ. У 2008 році на головному заводі запущено дві нові лінії розливу пива у банки та скляні пляшки, розширено кегову лінію, втричі збільшено потужності установки з виробництва безалкогольного пива.

Продукція та технології компанії були відзначені відповідними сертифікатами якості. Так, у 1998 році, першою в галузі, компанія «Оболонь»

отримала Міжнародний сертифікат на систему управління якістю ISO-9001:1994, виданий німецькою фірмою DEKRA. 1999 року компанії було видано сертифікат СовАсК за стандартом ISO-9001:94, що розповсюджувався на територію СНД. У 2001 році вперше в Україні ЗАТ «Оболонь» отримала Міжнародний сертифікат відповідно до стандарту ISO-9001:2000. У 2003 році видано сертифікат УкрСЕПРО за стандартом ДСТУ ISO 9001-2001. У 2005–2008 рр. сертифікати оновлено відповідно до ISO-14001:2004, ISO 22000:2005 (НАССР) та OHSAS-18001. У 2008 р. органом сертифікації ДП «Укрметртестстандарт» на ЗАТ «Оболонь» вперше проведено скомбінований аудит 4-х систем управління одночасно, та видано 4 сертифіката відповідності.

2.2. Комплексна оцінка фінансового стану ПрАТ «Оболонь»

Доходами підприємства визнається збільшення економічних вигід у результаті надходження активів (грошових коштів або майна), чи погашення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу крім зростання капіталу за рахунок внесків власників. Загальні доходи підприємства це суми чистого доходу (виручки від реалізації зменшеної на суму непрямих податків та інших вирахувань з доходу), інших операційних доходів, доходів від участі в капіталі, інших фінансових доходів та інших доходів. Прибуток є позитивним фінансовим результатом діяльності підприємства. Негативний фінансовий результат носить назву збиток. У загальному вигляді прибутком є різниця між всіма доходами підприємства та всіма його витратами.

Дохід від операційної діяльності за 2017-2019 рр. наведено у табл. 2.2:

Таблиця 2.2

Дохід від операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення (+/-)		
				2017-2018	2018-2019	2017-2019
1	2	3	4	5	6	7
Реалізація:						
Пиво	2638152	2843714	3156513	205562	312799	518361

Безалкогольні напої	673441	748154	806287	74713	58133	132846
Слабоалкогольні напої	185500	260758	517393	75258	256635	331893

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7
Мінеральна вода	201785	308001	352398	106216	44397	150613
Інша реалізація	931046	716071	354824	-214975	-361247	-576222
Послуги з доставки	333309	408463	529835	75154	121372	196526
Ретро-бонуси та маркетинг	-185694	-206397	-251102	-20703	-44705	-65408
Всього	4777539	5078764	5466148	301225	387384	688609

З табл. 2.2 видно, що у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. дохід ПрАТ «Оболонь» від реалізації збільшився на 387384 тис. грн., у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. – на 301225 тис. грн., що є позитивною тенденцією. Найбільшу частку в доходах підприємства займає реалізація пива.

Інші доходи ПрАТ «Оболонь» за роки, наведені у табл. 2.3:

Таблиця 2.3

Інші доходи ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення (+/-)		
				2017-2018	2018-2019	2017-2019
1	2	3	4	5	6	7
Дохід від оренди обладнання	3184	4114	3972	930	-142	788
Чистий дохід від реалізації запасів	3057	4657	6685	1600	2028	3628
Роялті	43605	40847	31870	-2758	-8977	-11735
Страхові відшкодування	110	798	561	688	-237	451
Інші доходи	23229	33985	15764	10756	-18221	-7465
Неповоротна фінансова допомога	15303	900	3829	-14403	2929	-11474
Всього	88488	85301	62681	-3187	-22620	-25807

З табл. 2.3 видно, що інші доходи ПрАТ «Оболонь» у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зменшились на 22620 тис. грн., це відбулося за рахунок зменшення доходів від оренди обладнання, суми роялті та інших доходів. У 2018 р. у порівнянні з 2017 р. інші доходи зменшилися на 3187 тис. грн, в основному за

рахунок зменшення роялті та неповоротної фінансової допомоги, що є негативною динамікою.

Основний вплив на величину прибутку спричиняють витрати підприємства на виготовлення та реалізацію продукції.

Витрати - це обсяг спожитих виробничих факторів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів), необхідних для здійснення підприємством господарської діяльності, направленої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому вираженні.

Аналіз собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Оболонь» наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Аналіз собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2019 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення (+/-)		
				2017- 2018	2018- 2019	2017- 2019
1	2	3	4	5	6	7
Сировина і матеріали	2615756	2964581	2871665	348825	-92916	255909
Амортизація	260619	232805	194820	-27814	-37985	-65799
Комунальні послуги	309458	377743	337403	68285	-40340	27945
Заробітна плата та нарахування на зарплату	159250	152544	182161	-6706	29617	22911
Ремонт та технічне обслуговування основних засобів	99885	116697	122090	16812	5393	22205
Інші виробничі витрати	120200	51305	41737	-68895	-9568	-78463
Всього	3565168	3895675	3749876	330507	-145799	184708

З табл. 2.4 видно, що у 2017 р. в порівнянні з 2016 р. собівартість реалізованої продукції склала 3878473 тис. грн. та збільшилася на 587673 тис. грн., в основному за рахунок збільшення витрат на сировину і матеріали (на 522890 тис. грн.), заробітну плату та нарахувань на неї (на 9367 тис. грн.) та інших виробничих витрат (на 12930 тис. грн.). А у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. собівартість реалізованої продукції склала 4292370 тис. грн. та збільшилася на 413897 тис. грн., в основному за рахунок збільшення витрат на сировину і

матеріали (на 348825 тис. грн.), комунальні послуги (на 68285 тис. грн.) та на ремонт та технічне обслуговування основних засобів (на 16812 тис. грн.). Збільшення показника собівартості реалізованої продукції може бути пов'язано зі збільшенням випуску продукції, зі зміною структури виробництва (збільшення частки трудомісткої продукції у загальному обсязі виробництва), зі збільшенням змінних витрат (підвищення цін на сировину, матеріали, електроенергію, паливо тощо) і через підвищення суми постійних витрат.

Рівень ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства характеризують фінансові результати, отримані внаслідок цієї діяльності. Це можуть бути як прибуток, так і збитки. Позитивний фінансовий результат діяльності підприємства характеризуються сумою отриманого прибутку і рівнем рентабельності.

Прибуток – це частина чистого доходу, створеного у процесі виробництва і реалізованого у сфері обігу, який безпосередньо отримують підприємства. Тільки після продажу продукції чистий дохід приймає форму прибутку.

Аналіз формування прибутку ПрАТ «Оболонь» наведено у табл. 2.5:

Таблиця 2.5

Аналіз формування прибутку ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення (+/-)		
				2017-2018	2018-2019	2017-2019
Чистий дохід від реалізації продукції	4777539	5078764	5466148	301225	387384	688609
Податок на додану вартість	17059	21134	25589	4075	4455	8530
Валовий прибуток	899066	786394	1188315	-112672	401921	289249
Інші операційні доходи	88488	85301	62681	-3187	-22620	-25807
Адміністративні витрати	-296579	-303955	-337100	-7376	-33145	-40521
Витрати на збут	-612349	-675489	-661989	-63140	13500	-49640
Інші операційні витрати	-29144	-20451	-32219	8693	-11768	-3075
Фінансовий результат від операційної діяльності	49482	-128200	219688	-177682	347888	170206
Інші фінансові доходи	97691	4259	280	-93432	-3979	-97411
Інші доходи	430848	-23505	216198	-454353	239703	-214650
Фінансові витрати	-314744	-275269	329215	39475	604484	643959
Інші витрати	-42861	-6725	-1418	36136	5307	41443

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	220797	-325802	144591	-546599	470393	-76206
Податок на прибуток від звичайної діяльності	44217	0	113042	-44217	113042	68825
Чистий прибуток/(збиток)	176580	-365420	257633	-542000	623053	81053

З табл. 2.5 видно, що протягом 2018 р. у порівнянні з 2017 р. ПрАТ «Оболонь» зробило чистого прибутку на 542000 тис. грн. менше; таке зменшення є негативним явищем. Чистий дохід підприємства зріз протягом аналізованих років (у 2019 р. – на 623053 тис. грн у порівнянні з 2018р.). Зростання чистого доходу відбулося на фоні зменшення валюти балансу, що свідчить про високу ефективність використання ресурсів, задіяних в обороті підприємства. Зростання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) перевищує зростання валюти балансу протягом досліджуваних років, що вказує на зростання ефективності виробничої діяльності підприємства. Чистий прибуток ПрАТ «Оболонь» у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. зменшився на 542000 тис. грн. Головною причиною зменшення чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» є високу темпи зростання адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. Що стосується неопераційної діяльності, то з таблиці видно, що протягом 2018 р. в порівнянні з 2017 р. спостерігається скорочення неопераційних доходів і зростання неопераційних витрат, а у 2019 р. у порівнянні з 2018 р. – навпаки. Але оскільки за величиною ці статті є незначними, порівняно з операційними доходами і витратами, то фінансовий результат звичайної діяльності є меншим за результат операційної діяльності. Таким чином, можна підсумувати, що причиною зменшення чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» є високі темпи зростання невиробничих операційних витрат, а також негативний фінансовий результат неопераційної діяльності.

Рентабельність – це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

З табл. 2.6 видно, що ефективність діяльності ПрАТ «Оболонь» протягом аналізованого періоду збільшилась. Рентабельність продукції за валовим

прибутком ПрАТ «Оболонь» у 2017 період дорівнювала від'ємному значенню, що свідчить про те, що на 1 гривню собівартості реалізованої продукції не було отримано валового прибутку, тобто діяльність була збитковою.

Таблиця 2.6

Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення (+/-)		
				2017-2018	2018-2019	2017-2019
Рентабельність продукції за валовим прибутком	-0,18	0,09	0,22	0,27	0,13	0,40
Валова рентабельність продажу	0,16	0,04	0,04	-0,12	0,0002	-0,12
Рентабельність активів	-0,06	0,25	0,04	0,31	-0,21	0,10
Рентабельність власного капіталу	-0,18	0,9	0,10	1,08	-0,80	0,28
Рентабельність виробництва за операційним прибутком	0	0,05	0,04	0,05	-0,01	0,04

Валова рентабельність продажу свідчить про зниження ефективності продажу продукції ПрАТ «Оболонь». Загалом, всі показники рентабельності мають позитивну динаміку, що свідчить про збільшення інвестиційної привабливості підприємства та збільшення добробуту власників. Це дає змогу стверджувати про достатню привабливість вкладання коштів у дане підприємство порівняно з альтернативними джерелами інвестування на ринку. Таким чином, оцінка динаміки показників рентабельності підприємства свідчить про збільшення прибутковості ПрАТ «Оболонь» в досліджуваних роках.

Ліквідність – це здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на гроші. Ліквідність розглядають з двох позицій: 1) як час, необхідний для продажу активу; 2) як суму, одержану від продажу активу.

Таблиця 2.7

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення (+/-)			Нормативне Знач.
				2017-2018	2018-2019	2017-2019	
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт абсолютної	0,03	0,01	0,01	-0,02	0,004	-0,02	0,2-0,35

ліквідності							
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,56	0,13	0,15	-0,43	0,02	-0,41	0,8-1
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,04	0,41	0,44	-0,63	0,03	-0,60	1,5-2

З табл. 2.7 можна зробити висновок, що показники ліквідності ПрАТ «Оболонь» протягом аналізованого періоду демонструють негативну динаміку. До того ж, усі вони є нижчими за нормативні значення, що є свідченням недостатньої платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді. Позитивна динаміка спостерігається лише у 2019 році, коли відбулося зростання всіх показників ліквідності. У цілому можна сказати, що підприємство є платоспроможним.

Аналіз фінансової стійкості підприємства – одна з найважливіших характеристик його діяльності та фінансово-економічного добробуту. Вона характеризує результат його поточного, інвестиційного та фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями і нарощувати економічний потенціал.

Таблиця 2.8

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення (+/-)		
				2017-2018	2018-2019	2017-2019
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,57	0,52	0,55	-0,05	0,03	-0,02
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,77	0,55	0,66	-0,22	0,11	-0,11
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,36	0,34	0,40	-0,02	0,06	0,04
Коефіцієнт фінансової залежності	3,1	2,93	2,51	-0,17	-0,43	-0,59
Коефіцієнт фінансового ризику	1,76	1,93	1,51	0,17	-0,42	-0,25

З табл. 2.8 видно, що структура капіталу в цілому покращилася, хоча ПрАТ «Оболонь» має вищий середнього рівень залежності від кредиторів. Так, позитивну динаміку має коефіцієнт фінансової стійкості, це свідчить про підвищення цієї характеристики підприємства, але значення показника свідчить

про переважання позикового капіталу в структурі пасивів. Зростання коефіцієнтів фінансової стабільності та автономії свідчить про збільшення незалежності підприємства, яке сталося за рахунок власного капіталу.

Значення коефіцієнта автономії свідчить про те, що у 2019 році власний капітал ПрАТ «Оболонь» становив 40% від загального капіталу, у 2017 році – 36,3%, а у 2018 році – 34,1%. Це значення нижче рекомендованого нормативу, але в цілому зростання перших трьох коефіцієнтів є позитивним явищем. Коефіцієнти фінансового ризику і фінансової залежності відповідно скоротилися протягом періоду, що вказує на зменшення фінансового ризику неплатоспроможності внаслідок зменшення ступеня залежності від кредиторів.

Ділова активність в широкому розумінні – це весь комплекс зусиль, що спрямовує підприємство на ринках продукції, праці, капіталу. Тобто, це виробнича та комерційна діяльність підприємства.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється передусім у швидкості обороту його засобів. Аналіз її полягає у досліджуванні рівнів і динаміки різнобічних фінансових коефіцієнтів оберненості, які є відносними показниками фінансових результатів діяльності господарюючого суб'єкта.

Аналіз показників ділової активності наведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз ділової активності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017 р.	2018 р.	2019р.	Відхилення (+/-)		
				2017- 2018	2018- 2019	2017- 2019
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу, об.	0,86	0,78	0,91	-0,08	0,13	0,05
Період обороту загального капіталу, днів	425	467	394,08	42	-72,92	-30,92
Коефіцієнт оборотності оборотних (мобільних) засобів, об.	3,09	3,67	4,82	0,58	1,15	1,73
Тривалість одного обороту мобільних засобів, днів	118	99	74,75	-19	-24,25	-43,25
Коефіцієнт оборотності матеріальних	6,03	5,84	7,42	-0,19	1,58	1,39

оборотних засобів (запасів), об.						
Період одного обороту матеріальних оборотних засобів, днів	60	62	48,50	2	-13,50	-11,50
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	6,74	8,53	15,09	1,79	6,56	8,35

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	54	42	23,86	-12	-18,14	-30,14
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, об.	5,53	4,62	1,45	-0,91	-3,17	-4,08
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	66	79	248,57	13	169,57	182,57
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, об.	177,42	161,11	330,24	-16,31	169,13	152,82
Тривалість одного обороту грошових коштів, днів	2	2	1,09	0	-0,91	-0,91
Фондовіддача	0,95	1,02	1,15	0,07	0,13	0,20

Проаналізувавши ділову активність ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 роки, можна зробити наступні висновки.

Коефіцієнт загальної оборотності капіталу має позитивну динаміку, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. показник збільшився на 0,13 обертів, а у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. – зменшився на 0,08 обертів, що свідчить про прискорення кругообігу засобів підприємства. Даний коефіцієнт не перевищує 1 лише у всіх досліджуваних роках, що може говорити про не достатню інтенсивність обертання майна в доході. Період обороту загального капіталу у 2018 р. в порівнянні з 2019р. зріс на 42 дні, а у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зменшився на 73 дні, це є позитивною ознакою і свідчить про збільшення швидкості обертання загального майна в доходах підприємства.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. – збільшився на 0.58 обертів, а у 2019р. у порівнянні з 2018р. – на 1,15 обертів. Зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості означає збільшення швидкості сплати заборгованості підприємству, зменшення продажу в кредит. В 2019р. у порівнянні з 2017р. знизилася тривалість одного обороту дебіторської заборгованості на 43 дні, що оцінюється позитивно.

Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості у 2019 р. в порівнянні з 2017 р. мав тенденцію до спаду на 4,08 оберта, що свідчить про зменшення швидкості сплати заборгованості ПрАТ «Оболонь».

Підприємство має досить високі показники оборотності грошових коштів, що є позитивним явищем, оскільки кошти не осідають на рахунках, а перевтілюються в матеріальну форму. Негативним явищем можна назвати низьку швидкість обертання запасів ПрАТ «Оболонь», причиною чого є повільна реалізація товарів і готової продукції.

Показник фондівдача має позитивну тенденцію, у 2019 р. в порівнянні з 2017 р. він збільшився на 0,2, це свідчить про достатній обсяг реалізації або про високий рівень інвестування в ці види активів.

2.3. Аналіз джерел фінансування підприємства

Капітал підприємства – це загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які інвестуються у формування його активів.

У найзагальнішому вигляді капітал (і його величина) визначається різницею між сумами бухгалтерських оцінок активів і зобов'язань. Такий підхід дозволяє розглядати баланс не як виключно наслідок записів по рахунках протягом звітного періоду, але і як результат вимірювання елементів картини фінансового стану організації (активів і зобов'язань) на звітну дату.

Капітал класифікують за такими ознаками:

1) за напрямом використання (актив балансу):

- основний капітал. Основний капітал є немобільним;
- оборотний капітал. Оборотний капітал – це мобільний капітал.

2) за ознакою власності:

- власний капітал;
- позиковий капітал.

3) за тривалістю використання:

- довгостроковий (постійний) капітал;
- короткостроковий (змінний) капітал.

Загальний капітал підприємства – це підсумок балансу, який показує суму коштів підприємства (актив) та суму джерел утворення цих коштів (пасив). Загальний капітал є валютою балансу.

Власний капітал – це частина активів підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Власний капітал формується за рахунок коштів власників (учасників) товариства і власних фінансових ресурсів самого підприємства і відображається у першому розділі пасиву балансу підприємства. До джерел власного капіталу відносять статутний, пайовий, додатковий, резервний капітал, нерозподілений прибуток.

ПрАТ «Оболонь» – це акціонерне товариство, яке має статутний (зареєстрований) капітал, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства.

Статутний капітал ПрАТ «Оболонь» становить 32512700 грн. Статутний капітал Товариства поділено на 325127 простих іменних акцій номінальною вартістю 100 гривень кожна, що підтверджено свідоцтвом про реєстрацію акцій за №204/10/1/11 від 18.05.2011 року, видане Управлінням Державної комісії по цінним паперам та фондового ринку по м. Києву та Київській області; форма існування акцій – бездокументарна. Статутний капітал ПрАТ «Оболонь» повністю сплачений засновниками (акціонерами). Товариство може здійснювати тільки приватне розміщення акцій.

Перша емісія - в кількості 227589 штук простих іменних акцій, номінальною вартістю 80 грн. кожна на загальну суму 18207120 (вісімнадцять мільйонів двісті сім тисяч сто двадцять) гривень, що була зареєстрована Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, що підтверджено свідоцтвом про реєстрацію акцій за № 96/10/1/97 від 14.05.1997 року. Акції першої емісії сплачені повністю.

Друга емісія - в кількості 227589 штук простих іменних акцій, номінальною вартістю 100 грн. кожна на загальну суму 22758900 (двадцять два мільйона сімсот п'ятдесят вісім тисяч дев'ятсот) гривень була зареєстрована Державною комісією цінних паперів та фондового ринку, що підтверджено свідоцтвом про реєстрацію акцій за № 32/10/1/98 від 29.01.98 р. Акції другої емісії сплачені повністю.

Третя емісія - в кількості 325127 штук простих іменних акцій, номінальною вартістю 100 грн. кожна на загальну суму 32512700 гривень була зареєстрована Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, що підтверджено свідоцтвом про реєстрацію акцій за № 954/10/1/98 від 21.10.98 р. Акції третьої емісії сплачені повністю.

Четверта емісія - в кількості 325127 штук простих іменних акцій, номінальною вартістю 100 грн. кожна на загальну суму 32512700 гривень була зареєстрована Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, що підтверджено свідоцтвом про реєстрацію акцій за №204/10/1/11 від 18.05.2011 р. Акції третьої емісії сплачені повністю.

Інформацію про осіб, що володіють 5 і більше відсотками акцій наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Інформація про осіб, що володіють 5 і більше відсотками акцій
емітента**

Найменування юридичної особи	Кількість акцій (шт.)	Від загальної кількості акцій (%)	Кількість за видами акцій	
			Прості	Привілейовані
Дочірнє підприємство ПрАТ «Оболонь» «КРАСИЛІВСЬКЕ»	78030	23,99	78030	0
Приватне підприємство «ПРЕМІУМ-1»	65060	20,01	65060	0
Приватне підприємство «СВІТЛЕ»	45991	14,15	45991	0
Приватне підприємство	42869	13,19	42869	0

«ОКСАМИТОВЕ»				
Приватне підприємство «ОКСАМИТОВЕ»	27673	8,51	27673	0
Фізична особа	28931	8,89	2831	0

– участь в управлінні ПрАТ «Оболонь», а саме брати участь у загальних зборах акціонерів і голосувати особисто або через своїх представників, обиратись і бути обраним до органів;

– отримання дивідендів;

– отримання у разі ліквідації підприємства частини його майна або вартості частини майна;

– отримання інформації про господарську діяльність підприємства в порядку, визначеному чинним законодавством, Статутом та внутрішніми положеннями. Переважним правом акціонерів визнається право акціонера при додатковій емісії акцій придбавати розміщувані Товариством прості акції пропорційно частці належних йому акцій у загальній кількості акцій;

Переважне право надається акціонеру у процесі приватного розміщення обов'язково, в порядку, встановленому законодавством. Акціонери ПрАТ «Оболонь» не мають переважного права на придбання акцій підприємства, які пропонуються їх власником до продажу третій особі. ПрАТ «Оболонь» забезпечує кожному акціонеру доступ до документів у порядку встановленому чинним законодавством.

ПрАТ «Оболонь» має право змінювати (збільшувати або зменшувати) розмір статутного капіталу. Рішення про збільшення або зменшення розміру статутного капіталу підприємства приймається загальними зборами акціонерів.

Розмір статутного капіталу може бути збільшено шляхом:

– збільшення номінальної вартості акцій;

– розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості у порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

ПрАТ «Оболонь» не має права приймати рішення про збільшення статутного капіталу шляхом приватного розміщення акцій, якщо розмір власного капіталу є меншим, ніж розмір його статутного капіталу.

Оплата вартості акцій, що розміщуються ПрАТ «Оболонь», може здійснюватися грошовими коштами або, за згодою між підприємством та інвестором, майном, в тому числі майновими і немайновими правами, що мають оцінку і цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є Товариство, та векселів).

Позиковий капітал характеризує грошові кошти або інші майнові цінності, залучені для фінансування розвитку підприємства на умовах повернення, строковості, платності та цільового використання. Позиковий капітал підприємства складається з довгострокового та короткострокового позикового капіталу.

Позиковий капітал підприємства можна розділити на дві групи: довгострокові і короткострокові кошти. До довгострокового належать ті позикові кошти, термін погашення яких перевищує дванадцять місяців. До короткострокового позикового капіталу можна зарахувати кредити, позики, а також вексельні зобов'язання з терміном погашення менше одного року та кредиторську заборгованість.

Таблиця 2.11

**Аналіз динаміки і структури пасивів ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2019 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення		
				2017-2018	2018-2019	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
Власний капітал	2495482	2082548	2336100	-412934	253552	-159382
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2786127	1297478	867166	-1488649	-430312	-1918961
Поточні зобов'язання і забезпечення	1599851	2730123	2653830	1130272	-76293	1053979
БАЛАНС	6881460	6110149	5857096	-771311	-253053	-1024364

З табл. 2.11 видно, що підсумок балансу ПрАТ «Оболонь» у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зменшився на 253053 тис. грн. і становив 5857096 тис. грн., це відбулося за рахунок збільшення суми власного капіталу підприємства та зменшення довгострокових та поточних зобов'язань та забезпечень (на 253552 тис. грн., 430312 тис. грн. та 76293 тис.грн. відповідно), що свідчить про зменшення виробничих потужностей підприємства, а у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. підсумок балансу ПрАТ «Оболонь» зменшився на 253053 тис. грн. і становив 5857096 тис. грн., це відбулося за рахунок зменшення суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань та забезпечень, що оцінюється негативно.

У ході проведення оцінки фінансового стану складається агрегований аналітичний баланс. Який можна одержати шляхом об'єднання (групування) однорідних статей. При агрегуванні статей балансу використовують різні види групувань залежно від мети аналізу та його напрямів.

Агрегований баланс ПрАТ «Оболонь» представлено у табл. 2.12:

Таблиця 2.12

Агрегований аналітичний баланс ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення		
				2017-2018	2018-2019	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
Актив						
Необоротні активи	5216689	5004205	4693164	-212484	-311041	-523525
Запаси	750563	719638	753270	-30925	33632	2707
Кошти, розрахунки та інші активи	46172	16876	16228	-29296	-648	-29944
БАЛАНС	6881460	6110149	5857096	-771311	-253053	-1024364
Пасив						
Власний капітал	2495482	2082548	2336100	-412934	253552	-159382
Довгострокові зобов'язання	2786127	1297478	867166	-1488649	-430312	-1918961
Поточні зобов'язання	1599851	2730123	2653830	1130272	-76293	1053979
БАЛАНС	6881460	6110149	5857096	-771311	-253053	-1024364

З табл. 2.12 видно, що в структурі активів переважають необоротні активи, які у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зменшуються на 311041 тис. грн., а у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. зменшуються на 212484 тис. грн. Це викликає необхідність детального аналізу ефективності використання оборотних і необоротних активів ПрАТ «Оболонь». Власний капітал посідає меншу частку в пасивах, ніж позиковий, а його зменшення у 2017-2019 рр. є негативним явищем. В цілому баланс має як позитивні ознаки, так і негативні.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз основних напрямків діяльності ПрАТ «Оболонь» та показників фінансового стану дав можливість зробити наступні висновки.

ПрАТ «Оболонь» є одним із лідерів пивобезалкогольної галузі України упродовж усіх років незалежності нашої держави. Дане підприємство було першим, яке отримало приватизаційний сертифікат на території України, що свідчить про переведення і продаж вартості активів підприємства у приватну власність.

Останнім часом підприємство успішно розвивається і пропонує на ринку нові сорти пива і безалкогольних напоїв. Однак фінансово-економічні кризи та початок військової операції на сході України мали негативний відбиток на результатах діяльності підприємства. Так, у 2018 р. підприємство мало збиток у доволі значних розмірах (365420 тис. грн). Однією із причин є скорочення експорту продукції, а, відповідно, і доходів підприємства.

У даному розділі проведено аналіз фінансового стану підприємства, який було здійснено за такими напрямками: аналіз рентабельності, аналіз ліквідності, аналіз ділової активності та фінансової стійкості. Даний аналіз дав змогу переконатися у значній залежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Наприклад, у 2019 р. обсяг позикових коштів у структурі підприємства становив 3520996 тис. проти власних 2336100 грн., що є прямим підтвердженням необхідності нарощувати прибутковість, а відтак і обсяг власних коштів у джерелах фінансування.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Прогресивні підходи щодо фінансування підприємства за умови впливу фінансово-економічної кризи на підприємницьку діяльність

Фінансові ресурси підприємства забезпечують безперервність процесу виробництва та реалізації продукції. Не потребує доведення той факт, що розвиток підприємництва неможливий без надходження фінансових ресурсів, які формуються з різних джерел. При цьому важливе значення має оптимальне визначення їхньої структури, що сприяє мінімізації залучення додаткових фінансових ресурсів.

Нестача фінансових ресурсів спричиняє виникнення, формування та зростання заборгованостей перед фінансовими інституціями, партнерами, інвесторами, працівниками, що негативно впливає на функціонування та можливості розширення подальшого економічного горизонту підприємств, оскільки при цьому скорочуються обсяги та ускладнюються умови їх фінансування.

Фінансові ресурси за умов реформування економіки України – важливий вид ресурсів підприємства, що трансформується в будь-який інший вид ресурсів. Зауважимо, що на сьогодні ще не повною мірою розв'язано питання щодо розкриття економічної природи і сутності фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, недостатньо досліджуваною залишається фінансова діяльність підприємств за умов ринкової економіки. Усе це об'єктивно потребує нових підходів до формування та використання фінансових ресурсів як з погляду теорії, так і практики.

Із наведених вище тлумачень можна зробити висновок, що більшість авторів розуміє під фінансовими ресурсами грошові накопичення, доходи і надходження або ж фонди грошових ресурсів.

Для розв'язання проблем формування і використання фінансових ресурсів підприємств потрібна виважена, довгострокова політика держави щодо розвитку підприємництва та його ролі у піднесенні національної економіки, яка б спиралася на інтереси основних суб'єктів підприємницької діяльності, відповідала потребам основної частини населення і відображала реальний стан у розв'язанні соціально - економічних проблем у країні.

Ефективність фінансування підприємства неабияк визначається стратегією формування ресурсів, що залежить від форми власності, виду діяльності, територіального розміщення та інших чинників впливу. Очевидно зростання частки власних фінансових ресурсів щодо позичених та залучених ресурсів дає змогу зробити висновок про зростання ефективності фінансування підприємства.

Ефективне використання власних фінансових ресурсів суб'єктів господарювання сприяє забезпеченню процесу виробництва оптимальним їх розміром.

Рациональна структура формування фінансових ресурсів залежить не стільки від співвідношення власних і залучених коштів, скільки від дійового використання, загальної суми фінансових ресурсів. Тому надмірну частку власних фінансових ресурсів в їхній загальній сумі не завжди варто оцінювати позитивно.

Фінансове планування представляє собою складову загальноекономічного планування підприємства, в основі якого лежать показники соціально-економічного розвитку. Фінансове планування направлено на координацію діяльності всіх відділів фінансової структури підприємства.

Головним об'єктом фінансового планування є фінансові відносини і фінансові ресурси, які знаходять своє кількісне відображення в плані. Рух коштів конкретного грошового фонду виражається і закріплюється у відповідних фінансових планах. Процес планування діяльності підприємств в нових господарських умовах використовує систему бюджетування. Бюджет на рівні

підприємства - це плановий документ, що відображає господарські операції підприємств та результати, пов'язані з їх виконанням. Сучасним методом фінансового планування є фінансове програмування, яке використовує програмно-цільовий підхід. В основу цього методу покладено чітке формулювання мети й задач і визначення засобів їх досягнення та вирішення.

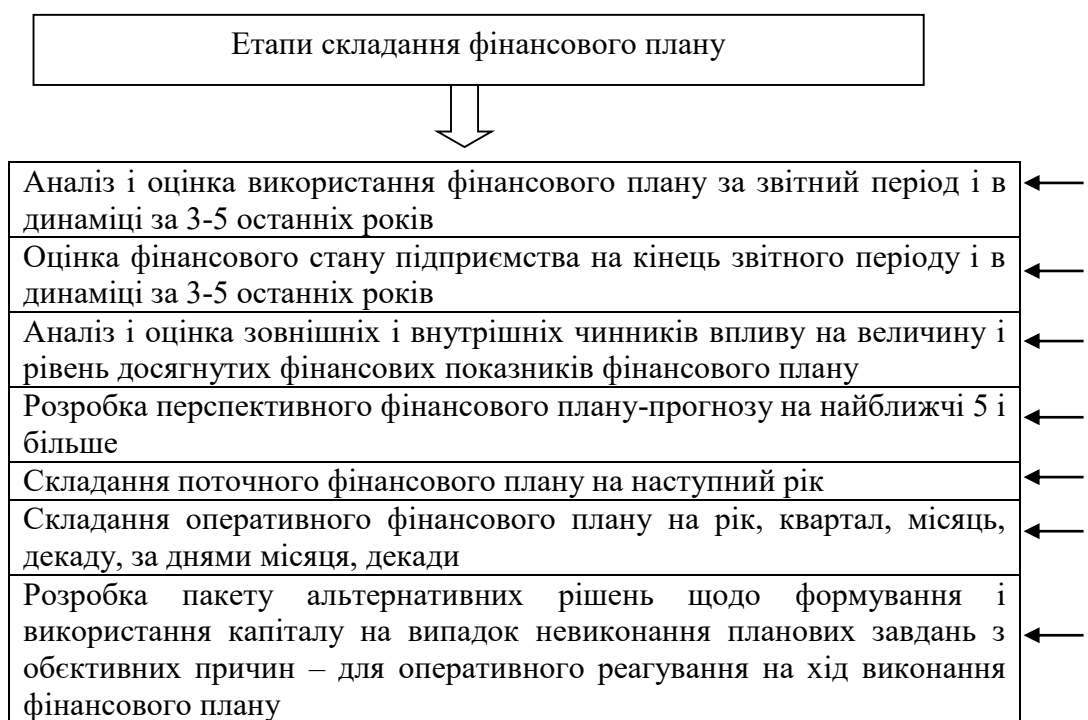

Рис.3.1. Перелік основних етапів з метою управління фінансовими ресурсами підприємств

Вибір варіанта програми залежить, перш за все, від ресурсних факторів. При цьому враховуються не тільки масштаби, значення та складність досягнення мети, але й обсяг наявних ресурсів, є, очікуваний сумарний ефект, потенційні втрати від недосягнення мети. Фінансове програмування використовується в розвинутих країнах з 60-х років. Сутність його полягає в складанні змінюваних планів видатків на п'ять років. Кожний рік план підлягає коригуванню на основі очікуваного виконання показників плану поточного року. Показники при цьому пересуваються за 5-річною шкалою на рік вперед. Планові показники 1-го майбутнього року є директивними, а в наступні 4 роки - орієнтовними.

Сутність фінансового контролю як методу управління та як поняття зводиться до процесу вивчення, порівняння, виявлення, фіксації проблем змісту і відображення в обліку господарських операцій та вжиття заходів для їх розв'язання, усунення порушень, попередження в подальшому. Необхідно відмітити, що фінансовий контроль необхідно розглядати як систему, якою є контролюючі суб'єкти, підконтрольні об'єкти та контрольні дії.

Побудова ефективної системи управління фінансами підприємства передбачає створення відповідної фінансової служби підприємства. Враховуючи обсяги і складність задач, що вирішуються на підприємстві, його фінансова служба може бути представлена:

- фінансовим управлінням — на великих підприємствах;
- фінансовим відділом — на середніх підприємствах;
- фінансовим директором або головним бухгалтером, який займається не тільки питаннями бухгалтерського обліку, але й питаннями фінансової стратегії - на малих підприємствах.

Функціонування будь-якої системи управління фінансами здійснюється в рамках чинних законодавчих актів і нормативної бази. У вітчизняній теорії та практиці питання стратегічного управління діяльністю підприємством до цього часу недостатньо розроблені. Частково це пояснюється тим, що функція стратегічного управління тривалий час належала державі. Крім того, дається взнаки недосконалість правового, законодавчого, економічного регулювання в державі, а також нестабільність законодавчої бази, відсутність практичного досвіду у фахівців.

Враховуючи, що ринок передбачає роботу підприємства в умовах конкуренції, сьогодні ділова стратегія підприємств націлена на досягнення стратегічних конкурентних переваг. Отже, стратегію можна визначити як узагальнюючий план управління, який орієнтовано на досягнення основних цілей підприємства шляхом виявлення та реалізації довгострокових конкурентних переваг наданому ринку.

Рис.3.2. Завдання контролю виконання фінансового плану

Таким чином, управління фінансами підприємств забезпечує його господарську діяльність фінансовими ресурсами, вирішує існуючі фінансові протиріччя у фінансових відносинах, здійснює контроль за дотриманням фінансової дисципліни, націлене на подальший розвиток підприємства, досягнення його стратегічних цілей.

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Мінімальна ставка процента за кредит, %	-	12	12	12	12	12	12
7	Мінімальна процентна ставка з урахуванням премії за кредитний ризик, %	-	12	12,5	13	13,5	14	14,5
8	Прибуток з урахуванням процентів за кредит (ряд.3 ' ряд.5 : 100)	1163188	1163188	1163188	1163188	1163188	1163188	1163188
9	Сума процентів за кредит (ряд.2 ' ряд.7 : 100)	0	140570	256248	380711	474425	532996	602988
10	Прибуток без урахування суми процентів за кредит (ряд.8 – ряд.9)	1163188	1022617	906940	782476	688763	630192	560199
11	Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18
12	Сума податку на прибуток (ряд.10 ' ряд.11)	209374	184071	163249	140846	123977	113435	100836
13	Чистий прибуток (ряд.10 – ряд.12)	953814	838546	743690	641631	564785	516757	459364
14	Чиста рентабельність власного капіталу (ряд.13 : ряд.1 ' 100), %	16,3	17,9	19,5	21,9	24,1	25,2	27,0
15	Приріст чистої рентабельності власного капіталу, %	-	1,6	1,6	2,4	2,2	1,1	1,8

При розрахунку були використані 7 варіантів співвідношення власного та позикового капіталу. Як видно з табл. 3.1, найбільша величина рентабельності власного капіталу (2,4) була отримана у варіанті IV. В подальшому рентабельність власного капіталу зменшувалась, так як коефіцієнт фінансового важеля показав оптимальне значення, яке дорівнює 1,5, що визначає співвідношення позикового та власного капіталу в пропорції 50% : 50%, наступні позики недоцільні. Рентабельність власного капіталу буде мати тенденцію до збільшення при умові, що відсоток рентабельності активів буде більший відсоткової ставки за залученні кошти, в даному випадку це кредит.

Метод ґрунтується на попередній оцінці власного та запозиченого капіталів

за різних умов їх формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, таким чином, пошуку найбільш реальної ринкової вартості підприємства. Використовуючи капітал з різних джерел, фінансові менеджери намагаються оптимізувати структуру капіталу, щоб зменшити середньозважену вартість капіталу - середню плату за всі джерела фінансування [2, с.61].

Проаналізуємо даний показник в табл. 3.2:

Таблиця 3.2

**Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації
середньозваженої вартості капіталу**

Показники	Варіанти							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Загальна сума капіталу	5857096	5857096	5857096	5857096	5857096	5857096	5857096	5857096
Варіанти структури капіталу, %								
Власний (акціонерний) капітал	25	30	40	50	60	70	80	100
Позиковий капітал	75	70	60	50	40	30	20	0
Норма дивіденду, %	7	7	7	7	7	7	7	7
Мінімальна процентна ставка з урахуванням премії за кредитний ризик, %	11	12	12,5	13	13,5	14	14,5	15
Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18
Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
Ставка проценту за кредит з урахуванням податкового коректора (ряд.4 × ряд.6), %	9,0	9,8	10,3	10,7	11,1	11,5	11,9	-
Ціна складових елементів капіталу, %								
Власного капіталу	1,8	2,1	2,8	3,5	4,2	4,9	5,6	7
Позикового капіталу	6,8	6,9	6,2	5,3	4,4	3,4	2,4	0,0
Середньозважена вартість капіталу	5,5	5,5	4,8	4,4	4,3	4,5	5,0	7,0

Як бачимо з табл. 3.2 мінімальна величина середньозваженої вартості капіталу досягається у варіанті V (4,3%) при співвідношенні між власним та позиковим капіталом, 60% : 40%. Така структура капіталу дозволяє максимізувати ринкову вартість підприємства.

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансового

ризиків та термінів залучення капіталу пов'язана з вибором більш дешевих джерел фінансування активів підприємства. Підприємства можуть застосовувати три підходи до фінансування різних груп активів за рахунок капіталу, а саме:

- консервативний, який передбачає використання власного капіталу і довгострокових зобов'язань для формування необоротних активів та половини змінної частини оборотних активів. Перевагою цього підходу є забезпечення мінімального ризику, оскільки короткострокові зобов'язання використовуються у незначних обсягах для формування змінної частини оборотних активів. У той же час така політика фінансування дуже обтяжлива для підприємства у зв'язку з високою вартістю капіталу, що використовується;

- агресивний підхід спрямований на використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань лише для фінансування необоротних активів. Оборотної частини у повному обсязі формуються за рахунок короткострокових зобов'язань. Ця політика фінансування активів забезпечує найнижчу вартість капіталу підприємства, проте вона обмежена дуже високим ризиком можливості втрати або недостатності капіталу;

- компромісний підхід передбачає фінансування необоротних активів та постійної частини оборотних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. При цьому змінна частина оборотних активів фінансується короткостроковими зобов'язаннями. Така політика залучення джерел дає змогу досягти компромісу між вартістю капіталу та ризиком його втрати. Однак у сучасних умовах банки досить рідко надають підприємствам довгострокові кредити. Тому обрана модель може враховувати тільки величину власного капіталу і короткострокових зобов'язань в якості джерел фінансування [31, с.172].

Знайдемо рекомендовані межі для позикового капіталу залежно від стратегії фінансування. ПК – позиковий капітал, ВК – власний капітал.

1) Агресивний підхід:

$$ПК_{кор} = X_1 = 0,33 \times (ПК+ВК) = 0,33 \times 5857096 = 1932841 \text{ тис.грн.}$$

$$ПК_{довг} = X_2 = 0,3 \times (ПК+ВК) = 0,3 \times 5857096 = 1757128 \text{ тис.грн.}$$

2) Компромісний підхід:

$$ПК_{кор} = X_1 = 0,33 \times (ПК+ВК) = 0,33 \times 5857096 = 1932841 \text{ тис.грн.}$$

$$ПК_{довг} = X_2 = 0,167 \times (ПК+ВК) = 0,167 \times 5857096 = 978135 \text{ тис.грн.}$$

3) Консервативний підхід:

$$ПК_{кор} = X_1 = 0,167 \times (ПК+ВК) = 0,167 \times 5857096 = 978135 \text{ тис.грн.}$$

$$ПК_{довг} = X_2 = 0,067 \times (ПК+ВК) = 0,067 \times 5857096 = 392425 \text{ тис.грн.}$$

Елементи агресивного, консервативного, та компромісного підходів, вказують на оптимальні з погляду інвестора розміри позикового короткострокового, довгострокового та власного капіталів.

Отже, дослідивши підприємство ПрАТ «Оболонь», для поліпшення фінансової складової підприємства ПрАТ «Оболонь» наступним кроком буде запропоновано тактичний інвестиційний проект «Українське пиво – вишуканий смак», який спрямований на збільшення випуску уже існуючих сортів пива та модернізацію підприємства.

Провівши дослідження оптимізації структури капіталу ПрАТ «Оболонь» дало змоги зробити наступні висновки. Оптимізація структури капіталу є однією з центральних проблем, яка полягає у визначенні такого співвідношення власних і позикових коштів, за яких досягається максимальна ефективність діяльності підприємства. Найбільша величина збільшення рентабельності власного капіталу 2,4% була отримана у варіанті IV. В подальшому рентабельність власного капіталу має тенденцію до зменшення, так як коефіцієнт фінансового важеля досягнув свого оптимального значення 1,5, що визначає співвідношення позикового та власного капіталу в пропорції 50% : 50%, наступні позики недоцільні.

Необхідна умова приросту чистої рентабельності власного капіталу: рентабельність активів більше середньої відсоткової ставки за кредит. Саме такий максимальний результат отриманий у варіанті V.

Мінімальна величина середньозваженої вартості капіталу досягається у варіанті V – 4,3% (табл. 3.2) при співвідношенні між власним та позиковим капіталом, 60% : 40%. Така структура капіталу дозволяє максимізувати ринкову

вартість підприємства. При одержанні і дослідженні економічної інформації, на основі показників критеріїв оптимізації структури капіталу, можна більш ефективно управляти капіталом підприємства.

3.3. Розробка інвестиційного проекту з урахуванням запропонованої структури капіталу

Упродовж значного періоду ПрАТ «Оболонь» удосконалює технологію виробництва, урізноманітнює та підвищує якість напоїв, забезпечує роботою тисячі українців, дає поштовх розвитку регіонам своєї присутності, суміжним галузям та економіці України в цілому, підтримує національну культуру, традиції та спорт, виступає ініціатором багатьох соціальних проектів та спонсорських внесків. Корпорація входить у ТОП-100 найбільших роботодавців України. Завдяки вдалій інвестиційній політиці та спрямування значних обсягів інвестицій у модернізацію та нарощення виробничих потужностей, підтримання та підвищення власного іміджу, підприємство має змогу виробляти пиво, слабоалкогольні та безалкогольні напої, здійснювати вторинну переробку сировини, займатися сільським господарством та благодійництвом.

Ефективна інвестиційна діяльність дала змогу ПрАТ «Оболонь» не лише ввести в дію нові виробничі потужності, модернізувати існуючі, а й також значно підвищити якість продукції та досягти при цьому максимальної енергоефективності.

У контексті запобігання фінансово-економічних криз і подолання їх, розширення умов для соціального розвитку соціальна відповідальність сприяє: ощадливому споживанню (держави, організацій, громадян) – через перегляд потреб у бік їхньої раціоналізації, через соціальний маркетинг; розвитку людського капіталу на всіх рівнях – через підтримання кваліфікації, збереження добрих стосунків, довіри, соціальної згуртованості; розвитку соціальних цінностей – честі, гідності, совісті, репутації, обов'язку, дружби; культивуванню національних та родинних цінностей, здорового способу життя. Серед соціальних ініціатив ПрАТ «Оболонь» варто відзначити такі: допомога дитячим будинкам та

дитячим садочкам; підтримка ветеранів та інвалідів; фінансування відбудови та реставрації релігійних об'єктів; сприяння розвитку спорту; освітні проекти та підтримка обдарованої молоді.

Таблиця 3.3

Інвестиційна діяльність ПрАТ «Оболонь» протягом 2002-2019 рр.

Інвестиційний проект	Обсяг інвестицій	Термін реалізації
	Результат	
1	2	
Запуск найбільшої лінії розливу пива в Європі	-	2004 р.
	1. Потужність заводу досягла 110 тис. пляшок на годину. 2. Завод «Оболонь» увійшов до трійки найпотужніших пивоварних заводів Європи.	
Введення в дію новий варильний порядок	18 млн. доларів США	2004 р.
	1. Зменшення витрат природного газу та електроенергії. 2. Зменшення обсягів викидів парникових газів в атмосферу.	
Відкриття солодового заводу у смт Чемерівці	500 млн. гривень	2007-2009 рр.
	1. Завод «Оболонь» став одним із найсучасніших підприємств Європи за рівнем оснащення та досконалості процесів. 2. Повне забезпечення корпорації солодом власного виробництва. 3. Створення 450 нових робочих місць. 4. Сплата значних сум податків до місцевого бюджету. 5. Розвиток регіону. 6. Розвиток АПК регіону та супутніх галузей. 7. Використання унікальних інновацій. 8. Висока якість продукції. 9. Налагодження експорту солоду.	
Реконструкція “Пивоварні Зіберта”	300 млн. гривень	2008-2010 рр.
	1. Висока якість пива ТМ “Zibert”. 2. Створення 160 нових робочих місць. 3. Встановлено сучасне німецьке устаткування для виробництва пива. 4. Збільшення потужності підприємства у 12 разів (до 12 млн декалітрів пива в рік). 5. Зменшення негативного впливу на довкілля. 6. Налагодження експорту продукції пивоварні до 13 країн світу, зокрема Росії, Польщі, Литви, Латвії, Естонії, Великобританії, Німеччини, США тощо.	
Відкриття заводу по випуску ПЕТф-преформ	100 млн. гривень	2002 р.
	1. Створення 168 нових робочих місць. 2. Диверсифікація виробництва. 3. Вторинна переробка сировини: ПЕТф-тара; виробництво бандажної стрічки. 4. Економія енергоресурсів. 5. Зменшення навантаження на навколишнє середовище.	
Впровадження технології рекуперації енергії	1 млн. євро	2009-2010 рр.
	1. Підвищення продуктивності виробничих процесів. 2. Зменшення впливу виробництва на навколишнє середовище. 3. Економія ресурсів.	
Проект переробки відходів пивоваріння (пивної дробини)	100 тис. гривень	2008 р.

Продовження табл. 3.3

1	2	
	1. Високоякісний корм для потреб сільського господарства. 2. Випущено 145 тис. тонн сухої пивної шротини. 3. Значне зменшення утворення відходів вологої дробини. 4. Покращення санітарного стану території. 5. Зменшення викидів в атмосферу відпрацьованих газів автотранспорту. 6. Зменшення обсягів органічних відходів. 7. Запобігання викидів парникових газів (метану) в атмосферу. 8. Заснування енергетичної компанії «Оболонь-Ойл», що виготовила установку отримання пального із полімерних відходів.	
Охорона довкілля	16 млн. грн.	2013 р.
	1. Зменшення забруднення довкілля. 2. закупка сировини і матеріалів на обслуговування природоохоронного обладнання 3. Капітальні інвестиції на встановлення пилегазоочисного обладнання високої ефективності 4. Оплата за надання послуг екологічного характеру з утилізації деяких видів відходів	
Спонсорські та благодійні проекти	1,8 млн. гривень	2013-2014 рр.
	1. Підтримка українських традицій. 2. Підвищення охорони праці і виробничої безпеки. 3. Сприяння відродженню духовності та історико-культурної спадщини. 4. Допомога соціально незахищеним верствам населення. 5. Розвиток спорту.	
Інновації на головному підприємстві ПрАТ «Оболонь» у м. Києві	-	2017-2018 рр.
	1. Впроваджено виробництво нових форматів ПЕТ-пляшок з об'ємом 1,5 л (тип «Оболонь», ТМ «Живчик») на лінії №1; цеху розливу №2. Аналогічні формати впроваджено також і на виробничому комплексі в м. Олександрія. 2. Впроваджено виробництво нових форматів ПЕТ-пляшок з об'ємом 2,4л, 1,1л, 1,5л (тип «Модерн», «Оболонська») на лінії №1, 2; цеху розливу №1, 2.	
Інновації на виробничому комплексі ПрАТ «Оболонь» у м. Олександрія	-	2017-2018 рр.
	1. Встановили обладнання для виробництва преформ вагою 29г, 37,5г, 39,5г, 43,5г. 2. Розпочали відновлення перших холодильних шаф у новоствореному підрозділі – в цеху реставрації. Наприкінці 2018 р. відремонтували 1362 холодильні шафи. 3. Зараз тривають підготовчі роботи до впровадження нового виду діяльності, а саме: реставрації примісів – обладнання для охолодження напоїв.	
Інновації на дочірньому підприємстві ПрАТ «Оболонь» «Красилівське» у м. Красилів	-	2017-2018 рр.
	Для полегшення роботи працівників у частині підйому вантажів в цеху розливу №1 при наливі безалкогольних напоїв в кеги об'ємом 50 та 30 літрів було придбано і встановлено маніпулятор компанії «TAWI», а також реконструйовано транспортери лінії розливу, зроблено монтаж транспортерів для подачі готової продукції на рампу.	

Продовження табл. 3.3

1		2
Енергоощадні технології: економія без втрати прибутку	-	2017-2018 рр.
		1. Інжиніринговий центр разом зі службою головного енергетика реалізував пілотний проект з утилізації тепла випарів з конденсатного баку цеху №4 в опалювальний період для підігріву води в контурі системи опалення. При окупності до одного року, економія за опалювальний період склала 118 тис. грн. 2. Для зменшення витрат на оплату реактивної енергії та підвищення безпеки при експлуатації, в 2017 р. було проведено реконструкцію конденсаторних установок на трансформаторних підстанціях ТП10, ТП6 та ТП1 (економія склала 380 тис. грн.). 3. Використання форфасів форфасного відділення цеху №4 у виробництві безалкогольного пива дає можливість зменшити витрати електроенергії на виробництво холоду для холодильної камери бродильно-дріжджової ділянки цеху пивовиробництва на близько 330 тис. грн.

ПрАТ «Оболонь» у 2018 р. мало інвестиції у розмірі від 26% до 98% у капіталі деяких дочірніх та асоційованих підприємств. Керівництво вважає, що ефект від того, що дочірні підприємства не будуть консолідовані, а також, що інші асоційовані підприємства не обліковуються за методом участі у капіталі, є несуттєвим для консолідованої фінансової звітності. Інвестиції у неконсолідовані дочірні та асоційовані підприємства відображаються у консолідованому звіті про фінансовий стан за собівартістю, з урахуванням впливу гіперінфляції та за вирахуванням будь-якого зменшення вартості.

Фінансовий стан підприємства безпосередньо залежить від стану та ефективності використання його капіталу. Для покращення фінансового стану та виходу на нові ринки збуту, керівництвом ПрАТ «Оболонь», було прийнято рішення про застосування тактичного проекту який пов'язаний зі зміною обсягів продукції «Українське пиво – вишуканий смак», та модернізацією обладнання для збільшення якості продукції. Надходження отримані від проекту будуть спрямовані на погашення кредитів, та боргів перед постачальниками і державою. Частина коштів буде спрямована на збільшення резервного капіталу підприємства.

Інтеграція економіки України у європейський економічний простір передбачає приведення структури її господарського механізму, організаційних інститутів у відповідність з найважливішими тенденціями сучасного економічного розвитку. Така інтеграція неможлива без усвідомлення та широкого використання світогосподарських зв'язків, величезного досвіду, нагромадженого людством у раціональному використанні матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів [3, с.3].

Під інвестиціями розуміють економічні ресурси, які будуть використані підприємством на цільовому призначені, з метою отримання прибутку, наприклад:

- 1) модернізація виробництва;
- 2) збільшення кількості робочих місць та перепідготовку персоналу;
- 3) наукове обслуговування;
- 4) розширення виробництва, купівля землі, будівель;
- 5) створення резервів для непередбачених ситуацій.

Інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [32, с.5].

Прибуток виступає як результат інвестицій. Для підприємства ПрАТ «Оболонь» доцільно застосувати інвестиційний проект «Українське пиво - вишуканий смак» який спрямований на модернізацію обладнання та збільшення випуску вже існуючого пивного асортименту.

Головними учасниками проекту є:

- ініціатор проекту – особа, яка є автором ідеї проекту;
- керуючий проектом – юридична особа, яка планує, контролює дії учасників проекту;
- замовник проекту – головна особа, яка зацікавлена у здійсненні проекту та досягненні його мети;
- виконавець проекту – особа яка виконує певні роботи, пов'язані з проектом.

На підприємстві ПрАТ «Оболонь», буде застосовано інвестиційний проект який пов'язаний зі зміною обсягів випуску продукції, та модернізацією обладнання для збільшення якості продукції. Надходження отримані від проекту будуть спрямовані ведення господарської діяльності та покриття витрат підприємства. Частина коштів буде спрямована на збільшення резервного капіталу підприємства.

Період реалізації проекту «Українське пиво - вишуканий смак» має середньостроковий термін – 5 років. Вартість проекту складає 50 млн грн. Інвестиційні ресурси будуть залучені у вигляді позикового капіталу, а саме банківського кредиту. Головною перевагою позикового капіталу підприємства є його нижча вартість порівняно з власним.

Серед українських банків для отримання кредиту було обрано Комерційний банк «ПриватБанк». Кошти будуть залучені за програмою «5-7-9», характеристика проекту наведена в табл. 3.4.

Для детальнішого аналізу доцільності використання позикового капіталу в банківській установі, проаналізуємо вартість банківського кредиту – показник визначають на основі процентної ставки, яку підприємство буде виплачувати, за користування та обслуговування коштів.

Таблиця 3.4

Основні параметри державної програми кредитування бізнесу «5-7-9»

Вид кредиту	Невідновлювальна кредитна лінія
Ціль	Придбання або оновлення застарілих, неякісних основних засобів та забезпечення ефективного розвитку підприємства.
Строк	до 5 років
Сума	необмежений
Відсоткова ставка	5-7-9 % річних
Погашення основної заборгованості	платежі рівними частинами адаптований графік
Погашення відсотків	20-го числа кожного місяця

При умові залучення банківського кредиту на рік, його ціна визначається наступним чином:

$$\text{Ц}_{\text{бк}} = K_{\text{д}} \times (1 - \text{П}) , \quad (3.1)$$

де, $\text{Ц}_{\text{бк}}$ – ціна банківського кредиту, %;

П – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

$K_{\text{д}}$ – відсоткова ставка за боргом, %.

Отже, вартість кредиту який буде залучено в банківській установі «ПриватБанк» за мінімальною ставкою 5% для інвестиційного проекту за формулою (3.1) становить:

$$\text{Ц}_{\text{бк}} = 0,05 \times (1 - 0,18) = 0,04\%$$

Принципово кожна компанія бажає отримати більший прибуток, від власного та залученого капіталу, при мінімальному ризику. Якщо компанія у функціонуючій діяльності буде використовувати ідеальне співвідношення власного та позикового капіталу, то дохідність буде підвищена за рахунок зобов'язань.

Загальна формула для розрахунку фінансового левериджу має вигляд:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - \text{П}_{\text{п}}) \times (\text{Р}_{\text{а}} - \text{С}_{\text{п}}) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}} , \quad (3.2)$$

де, $\text{П}_{\text{п}}$ – ставка податку на прибуток, долі одиниці;

$\text{Р}_{\text{а}}$ – валова рентабельність активів;

$\text{С}_{\text{п}}$ – середня розрахункова ставка процента за кредит;

ПК – позиковий капітал, грн.;

ВК – власний капітал, грн.;

$(1 - \text{П}_{\text{п}})$ – податковий коректор (щит);

$(\text{Р}_{\text{а}} - \text{С}_{\text{п}})$ – диференціал фінансового важеля.

Ефект фінансового левереджу за формулою (3.2), для підприємства ПрАТ «Оболонь», після залучення позикового капіталу становить:

$$\begin{aligned} \text{ЕФЛ} &= (1 - 0,18) \times \left(\frac{1188315}{3520996 + 2336100} - 0,05 \right) \times \frac{3520996}{2336100} = \\ &= 0,82 \times 0,15 \times 1,5 = 0,18 = 18\% \end{aligned}$$

Проаналізувавши показники, можна зробити висновок, що вартість банківського кредиту становить – 4%, показник фінансового левериджу – 18%, вказує на доцільність застосування програми «5-7-9» в реалізації проекту «Українське пиво - вишуканий смак», розраховані показники дозволяють компанії визначити безпечний обсяг позичених коштів, тобто припустимих умов кредитування.

Від результатів оцінки ефективності інвестицій, керівництво може об'єктивно спрогнозувати дохідність даного проекту «Українське пиво - вишуканий смак», та прийняти рішення щодо реалізації або відхилення.

Керівництво підприємство ПрАТ «Оболонь» розглядає можливість інвестування в проект «Українське пиво - вишуканий смак», який за 5 років генерує грошовий потік відповідно:

$R_1 = 10000$; $R_2 = 15000$; $R_3 = 20000$; $R_4 = 25000$; $R_5 = 25000$, дисконтна ставка проекту 4%, а початкові інвестиції – 50 000 млн грн. Для більш детальнішого опису даних, трансформуємо таблицю за проектом, та визначимо чисті вигоди до дисконтування та дисконтований грошовий потік за наростаючим підсумком, зі ставкою дисконту 4%, в табл. 3.5:

Таблиця 3.5

Вихідні дані щодо впровадження проекту «Українське пиво - вишуканий смак» на ПрАТ «Оболонь» у плановому 2020 р.

Роки	Надходження, тис. грн	Витрати, тис. грн	Чисті вигоди, тис. грн	Коефіцієнт дисконтування при $r=4\%$	Дисконтовані чисті вигоди, тис. грн
1	2	3	4	5	6
0	-	50 000	-50 000	-	- 50000
1	10 000	-	10 000	0,96	9600
2	15 000	-	15 000	0,92	13800
3	20 000	-	20 000	0,89	17800

4	25 000	-	25 000	0,85	21250
5	25 000	-	25 000	0,82	20661
Сума	95000	50 000	45000	-	33111

Для оцінювання ефективності інвестиційного проекту використаємо показники, в яких застосовуємо дисконтування. Ставка дисконту – це відсоток який підприємство застосовує в розрахунках, для врахування непередбачених ризикових ситуацій, які можуть виникнути на шляху введення справи. На ставку дисконту впливає термін залучення коштів. Для оцінки проекту проаналізуємо показники, які засвідчать на доцільність застосування або скасування проекту на ПрАТ «Оболонь».

Показник чистого приведенного доходу, базується на визначені величини, одержаної шляхом дисконтування теперішньої різниці грошових потоків за вирахуванням вартості цих грошових потоків. Розрахунок чистого приведенного доходу (NPV) здійснюється за формулою:

$$NPV = \sum_{i=0}^n \frac{R_i}{(1+r)^i} - IC, \quad (3.3)$$

де, R_i – грошові надходження коштів в i -ий рік;

IC – інвестований капітал;

n – термін проекту;

r – ставка дисконтування.

Розрахунок чистого приведенного доходу за формулою (3.3), для проекту «Українське пиво - вишуканий смак» становить:

$$NPV_1 = \frac{10000}{1+0,04} + \frac{15000}{(1+0,04)^2} + \frac{20000}{(1+0,04)^3} + \frac{25000}{(1+0,04)^4} + \frac{25000}{(1+0,04)^5} - 50000 = 33181$$

З проведених розрахунків можна зробити висновок, що проект варто

приймати до реалізації, оскільки чистий приведений дохід $NPV = 33181 > 0$.

Показник індексу рентабельності інвестицій (PI) є продовженням попереднього методу. Показник індексу рентабельності (PI) порівнює теперішню вартість майбутніх грошових потоків поділених на стартові інвестиції. Для інвестора даний показник вказує дисконтовану суму віддачі від проекту на 1 грн. вкладену в проект. Розрахунок варто провести за формулою:

$$PI = \frac{\sum_{i=0}^n \frac{R_i}{(1+r)^i}}{IC}, \quad (3.4)$$

де, R_i – річні грошові надходження в i -ий рік;

I_i – інвестиції, здійснені в i -му році;

n – термін проекту;

r – ставка дисконтування.

Індекс рентабельності інвестицій за формулою (3.4) становитиме:

$$PI = \frac{\frac{10000}{1 + 0,04} + \frac{15000}{(1 + 0,04)^2} + \frac{20000}{(1 + 0,04)^3} + \frac{25000}{(1 + 0,04)^4} + \frac{25000}{(1 + 0,04)^5}}{50000} = 1,66$$

З проведених розрахунків можна зробити висновок, що проект прибутковий тому, на кожен вкладену 1 грн. інвестицій чиста дисконтована віддача становить 1,66 грн.

Дисконтований період окупності проекту (DPP) – даний показник показує період за який стартові інвестиції які були залучені в проект окупляться, тобто перебільшать вартість інвестицій. Сутність методу дисконтованого терміну окупності полягає в тому, що зі стартових інвестицій віднімаються дисконтовані грошові доходи з тим, щоб окупилися інвестиційні витрати. Для інвестора даний показник показує дисконтований період окупності проекту, переглянемо аналіз в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Аналіз дисконтованого періоду окупності проекту «Українське пиво - вишуканий смак»

Рік	Дисконтовані чисті вигоди	Дисконтовані чисті вигоди, за наростаючим підсумком
1	2	3
0	-50 000	-50 000
1	9600	-40400
2	13800	-26600
3	17800	-8800
4	21250	12450
5	20661	33111
	33111	

Таким чином з табл. 3.6 дисконтований період окупності проекту становить 4 років, тому що показник має приріст 12450 тис. грн. Для точного розрахунку знайдемо цю частку залишку неокуплених інвестицій у загальному обсязі дисконтованих чистих вигод періоду, в якому вони окупляться, тобто частку 12450 тис. грн., в 33111 тис. грн., $(12425/33111 \times 100\% = 37\%)$. Таким чином для проекту «Українське пиво - вишуканий смак» дисконтований період окупності буде дорівнювати 4,37 років.

Показник внутрішньої норми прибутку (IRR), полягає у визначенні ставки дисконтування, використання якої забезпечує рівність поточної вартості очікуваних грошових відпливів і поточної вартості очікуваних грошових припливів. Показник внутрішньої норми прибутку показує для інвестора, максимально допустимий відносний рівень витрат, які можуть бути здійснені під час реалізації проекту. При застосуванні методу використовується два значення ставки дисконту $r_1 < r_2$, таким чином, щоб в інтервалі (r_1, r_2) функція $NPV = f(r)$, змінювала значення з «+» на «-» або навпаки [8, с.313].

Використаємо наступну формулу:

$$IRR = r_1 + \frac{NPV_1 \times (r_2 - r_1)}{NPV_1 - NPV_2}, \quad (3.5)$$

де, r_1 – норма дисконту, при якій NPV додатне;

r_2 – норма дисконту, при якій NPV від'ємне;

NPV – значення чистого приведенного доходу при ставках дисконтування r_1 та r_2 .

Нехай $r_2 = 12\%$, повторно розрахуємо метод чистого приведенного доходу за формулою (3.3) зі ставкою дисконту 12%.

$$NPV_2 = \frac{10000}{1 + 0,12} + \frac{15000}{(1 + 0,12)^2} + \frac{20000}{(1 + 0,12)^3} + \frac{25000}{(1 + 0,12)^4} + \frac{25000}{(1 + 0,12)^5} - 50000 = 15195$$

Показник внутрішньої норми прибутку для проекту «Українське пиво – вишуканий смак», становить:

$$IRR = 5 + \frac{33390 \times (12 - 4)}{33181 - 15195} = 17,95\%$$

Таким чином 17,95% – це верхня межа процентної ставки, за якою підприємство може окупити вкладені у проект кошти.

Проаналізувавши проект «Українське пиво - вишуканий смак», показники мають позитивну тенденцію, і вказують на те, що проект варто приймати до реалізації, оскільки чистий приведений дохід $NPV = 33181 > 0$.

Проект прибутковий, на кожну вкладену 1 грн інвестицій чиста дисконтована віддача становить 1,66 грн., а термін окупності становить 4,37 років. Так як інвестиційним капіталом було обрано банківський кредит, після реалізації проекту підприємство зможе цілком погасити свої зобов'язання перед банком, а також частину коштів включити до резервного капіталу.

Отже, проаналізувавши проект «Українське пиво - вишуканий смак» можна вказати на доцільність у застосуванні на підприємстві ПрАТ «Оболонь».

Висновки до розділу 3

У даному розділі рекомендовано досліджуваному підприємству проводити оптимізацію структури капіталу, за методикою, розробленою професором І.О. Бланком за критерієм рівня фінансової рентабельності та рівнем середньозваженої вартості капіталу підприємства (WACC). За даними критеріями питома вага власного та позикового капіталу різниться: у першому випадку вона повинна становити 50 : 50, а в другому випадку 60 :40. Дана обставина пов'язана із тим, що вартість джерел фінансування на ринку може суттєво змінюватись, а крім того вкрай важко визначити вартість власного капіталу підприємства, якщо воно не сплачує дивіденди за простими акціями.

ПрАТ «Оболонь» рекомендовано інвестиційний проект, направлений на розширення асортименту продукції на завоювання більшої частки ринку. Планується, що кошти, які використовуватиме підприємство надійдуть від залученого кредиту по державній програмі «5-7-9». За таких умов розраховано показники ефективності інвестиційного проекту та на основі їх значень зроблено висновки щодо доцільності його впровадження.

ВИСНОВКИ

Створення будь якого підприємства починається з пошуку джерел фінансування і формування капіталу. Від обсягу, походження, вартості, оптимальності структури капіталу, доцільності його трансформації в основні і оборотні засоби залежить фінансовий добробут підприємства і результати його діяльності. Аналіз структури і складу джерел формування капіталу має винятково важливе значення. Згідно проведеного дослідження варто зробити наступні висновки.

1. Здійснення фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств пов'язано з пошуком ефективних рішень у галузі визначення можливих джерел фінансування, під якими розуміють джерела виникнення цінностей, які вкладаються в об'єкти інвестування. У роботі досліджено сутність категорії фінансування з позиції вітчизняних та зарубіжних учених.

2. На основі аналізу існуючих різноманітних джерел проведено класифікацію джерел фінансування підприємств з позиції імовірності їх виникнення. Заслуговує на увагу група епізодичних джерел фінансування, до якої доцільно включити прострочену кредиторську заборгованість; кошти, отримані як страхові відшкодування від аварій та стихійних лих; спонсорські та донорські кошти.

3. Узагальнення економічної літератури, присвяченої напрямкам фінансування підприємств та різним джерелам, показав, що проблема вибору оптимальних джерел фінансування розглядається не як самостійна проблема, а, перш за все, через призму вибору найбільш вигідних (у тому числі і з позиції фінансування) інвестиційних програм. Розглянуто різноманітні показники і методи вибору джерел фінансування підприємств. Окремої уваги заслуговує показник середньозваженої вартості капіталу підприємства (WACC), який покладено в основу вибору оптимальних джерел фінансування.

4. Досліджено сучасні тенденції та перспективи розвитку пивобезалкогольної галузі. Проведений аналіз основних напрямків діяльності

ПрАТ «Оболонь» та показників фінансового стану. ПрАТ «Оболонь» є одним із лідерів пивобезалкогольної галузі України упродовж усіх років незалежності нашої держави. Дане підприємство було першим, яке отримало приватизаційний сертифікат на території України, що свідчить про переведення і продаж вартості активів підприємства у приватну власність.

5. У другому розділі роботи проведено аналіз фінансового стану підприємства, який було здійснено за такими напрямками: аналіз рентабельності, аналіз ліквідності, аналіз ділової активності та фінансової стійкості. Даний аналіз дав змогу переконатися у значній залежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Наприклад, у 2019 р. обсяг позикових коштів у структурі підприємства становив 3520996 тис. проти власних 2336100 грн., що є прямим підтвердженням необхідності нарощувати прибутковість, а відтак і обсяг власних коштів у джерелах фінансування.

6. У проведеному дослідженні здійснено аналіз джерел фінансування підприємства щодо використання власного та позикового капіталу. Даний аналіз дав змогу переконатися у тому, що підприємство залучає доволі значні обсяги ресурсів щорічно. Так, у структурі капіталу ПрАТ «Оболонь» переважають позикові кошти, як залучає підприємство у формі банківських кредитів та кредиторської заборгованості.

7. У роботі рекомендовано досліджуваному підприємству проводити оптимізацію структури капіталу, за методикою, розробленою І.О. Бланком за критерієм рівня фінансової рентабельності та рівнем середньозваженої вартості капіталу підприємства (WACC). За даними критеріями питома вага власного та позикового капіталу різниться.

8. ПрАТ «Оболонь» рекомендовано інвестиційний проект, направлений на розширення асортименту продукції на завоювання більшої частки ринку. Планується, що кошти, які використовуватиме підприємство надійдуть від залученого кредиту по державній програмі «5-7-9». За таких умов розраховано показники ефективності інвестиційного проекту та на основі їх значень зроблено висновки щодо доцільності його впровадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байстрюченко Н. О. Вплив динаміки структури капіталу на фінансово-економічні результати діяльності підприємства: дис.. кандидата екон. наук: 08.00.04/ Байстрюченко Наталія Олегівна. – Суми, 2010. – 212 с.
2. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: Навчальний курс. - К.: «Ніка-Центр», Ельга - 2001. - 528 с.
3. Блонська В. І. Діагностика управління капіталом підприємства / В. І. Блонська, Т.<М. Хва <тамуха // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.11. – С. 252–258.<
4. Борщ О.Г. Управління акціонерним капіталом підприємств в агропромисловому виробництві / Борщ О.Г. – Дис... канд. наук: 08.00.04 – 2009.
5. Брейли Ричард, Майерс Стюарт. Принципы корпоративных финансов / Пер. с англ. Н. Барышниковой. — М.: ЗАО «Олимп—Бизнес», 2008. — 1008 с.
6. Викиданець І. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства / І. В. Вики <данець // Вісник ДонНУЕТ. – 2009. – № 3(43). – С. 208<–215. <
7. Герасимчук З.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / З.В. Герасимчук, І.М. Вахо- вич. – Луцьк: Вид-во “Надстир’я”, 2009. – 409 с.
8. Горицкая Н. Финансовая стратегия: Управление финансами / Н. Горицкая // Финансовый директор. – 2008. – № 11. – С. 17-25.
9. Городня Т.< <А. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства / Т.< А. Го <родня, О.Р. Стефанюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.10. – С.<250–253. <
10. Гриньов А.В., Ястремська О.М. Якість формування фінансової стратегії підприємства // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 121-128.
11. Золотаренко В. О. Функціонально-структурна модель управління структурою капіталу підприємства / В. О. Золотаренко // Управління розвитком — 2011. — № 1 (98). — С. 147–150.

12. Золотаренко В. О. Функціонально-структурна модель управління структурою капіталу підприємства / В. О. Золотаренко // Управління розвитком. – 2011. – № 1(98). – С. 147–150.
13. Ілюхін О. О. Ефективність виявлення та урахування економічних та організаційних передумов раціонального управління капіталом промислового підприємства / О.О.Ілюхін // Вісник економічної науки України. – Донецьк. – 2011. – № 2. – С. 49–51.
14. Карасева И. М. Финансовый менеджмент: учеб. пособие по специализации «Менеджмент организации» / И. М. Карасева. – М.: Омега-Л. – 2010. – 335 с.
15. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. / Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. – 2-ге вид. : Підручник. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.
16. Лисовская И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Лисовская. – М. : ТЕИС, 2009. – 120 с.
17. Лихота Ю. Фінансова стратегія управління підприємством //Фінанси України. – 2012. – № 2. – С. 86-88
18. Ліпич Л. Г. Гадзевич І. О. Капітал в системі управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vnulp/menegment/2009_647/20.pdf
19. Мальська М.П. Корпоративне управління: теорія та практика. Підручник./ Мальська М.П. – К. : Центр учб. літератури, 2012. – 359 с.
20. Маркс К. Капітал. Т.1 // Маркс К., Енгельс Ф. Соч. - 2-ге вид. - Т. 23. - 907 с.
21. Масюк Ю. В. Особливості оптимізації управління капіталом в умовах кризи / Ю. В. Масюк, Л. І. Бровко // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2011. – Спецвипуск 33. – Ч. 2. – С. 181–185.
22. Міокова Г. І. Управління залученням запозичень суб'єктами господарювання [Електрон- ний ресурс] / Г. І. Міокова. — Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>.

23. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / Є. В. Мних; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К., 2008. – 513 с.
24. Мойсеєнко І. П. Інвестування : навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – К. : Знання, 2006. – 490с.
25. Мочерний С.В. Політекономія : Підручник / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2006. – 390 с.
26. Непочатенко О. О. Сучасні методи кредитування сільськогосподарських підприємств / О. О. Непочатенко, Н. В. Бондаренко, О. Г. Бондаренко // Економіка АПК. — 2012. — № 5. — С. 69–74.
27. О. Амоша Стратегія вдосконалення господарського механізму / О. Амоша // Вісник НАН України. – 2002. – N 1. – С. 11-15.
28. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2008. – 536 с.
29. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : Підручник / А. М. Поддєрьогін – К. : КНЕУ, 2005. – 535с.
30. Приймак І. І. Стратегічний аналіз фінансової стійкості підприємства / І. І. Приймак // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. — 2012. — № 3. — С. 55–68.
31. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. / Г. В. Савицька. - 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2007. - 668 с.
32. Самуельсон П. Економіка / П. Самуельсон [пер. с англ.] Т.2 – М. : МГП "Алгон", 1992. – 332 с.
33. Сафронська І. М. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / І. М. Сафронська, Г. С. Белай // Економіка та держава. — 2009. — № 11. — С. 104–105.
34. Семенов А. Г. Побудова моделі ефективного управління структурою капіталу підприємства / А. Г. Семенов, А. В. Пелешко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2(6). – С. 78–83.

35. Семенов Г. А. Оптимізація структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Г. А. Семенов. — Режим доступу : <http://www.pbuv.gov.ua/>.
36. Стельмахук А. Системний підхід до управління капіталом підприємства / А. Стельмахук // Інноваційний розвиток національної економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 7–8 квітн. 2011 р. — Тернопіль : Крок, 2011. — С. 335–337.
37. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій : Підручник / В.М. Суторміна. — К. : КНЕУ, 2004. — 566 с.
38. Танащук К. О. Середньозважена вартість капіталу підприємства та її складові / К.О. Танащук, І. В. Політова // Труды Одесского политехнического университета. — 2007. — Вып. 2(28). — С. 1–5.
39. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / О.О. Терещенко. — К. : КНЕУ, 2003. — 554 с.
40. Холод З. М. Формування капіталу підприємств видавничо-поліграфічного комплексу і відображення його у фінансовій звітності / З. М. Холод, І. І. Малярчук // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — Вип. 21.3. — С. 283–292.
41. Хоменко Л.М. Формування стратегічних фінансових рішень спільних підприємств нафтопереробної галузі / Л.М. Хоменко, О.В. Горпинченко // Економічні науки. — 2011. — № 2-4. — С. 67-69.
42. Чиж Н. М. Напрямки підвищення ефективності використання власного капіталу підприємства / Н. М. Чиж // Економічний форум. — 2011. — Вип. 1. — С. 217–222.
43. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В. М. Шелудько. — К. : Знання, 2006. — 439 с.
44. Шпак Н. З. Система управління капіталом підприємства / Н. З. Шпак, О. М. Рудницька // Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — Вип. 20.10. — С. 257–261.

45. Юшко С. В. Критичний аналіз економічної сутності поняття «капітал підприємства» / С. В. Юшко, А. Лугова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С. 234–238.

46. Яремко І. Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій : монографія / І. Й. Яремко. — Л. : Каменяр, 2009. — 176 с.

Підприємство Територія Організаційно-правова форма господарювання Вид економічної діяльності Середня кількість працівників: 3460 Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10 Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"	Дата за ЄДРПОУ за КОАТУУ за КОПФГ за КВЕД	КОДИ
			19.02.2020
			05391057

Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.
Форма №1-к

Код за ДКУД			1801007
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	6 857	6 026
первісна вартість	1001	43 396	43 963
накопичена амортизація	1002	(36 539)	(37 937)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	20 201	18 141
Основні засоби	1010	4 867 736	4 611 402
первісна вартість	1011	11 940 760	12 003 847
знос	1012	(7 073 024)	(7 392 445)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	109 397	57 581
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0

Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	5 004 205	4 693 164
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	719 638	753 270
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	203 818	260 966
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	89 746	44 300
з бюджетом	1135	35 310	51 330
у тому числі з податку на прибуток	1136	5 475	4 813
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 897	18 911
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16 876	16 228
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	30 659	18 927
Усього за розділом II	1195	1 105 944	1 163 932
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	6 110 149	5 857 096

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 763 289	2 603 868
Додатковий капітал	1410	5 997	1 916
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-746 302	-329 248
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Інші резерви	1435	0	0

Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2 082 548	2 336 100
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	542 401	426 702
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	487 124	180 402
Інші довгострокові зобов'язання	1515	267 953	260 062
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1 297 478	867 166
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1 419 600	1 395 479
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	1 021 281	909 794
розрахунками з бюджетом	1620	91 167	104 445
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	164
розрахунками зі страхування	1625	5 926	6 382
розрахунками з оплати праці	1630	44 447	57 270
одержаними авансами	1635	64 560	120 483
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	11 462	13 639
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	69 804	44 462
Усього за розділом III	1695	2 730 123	2 653 830
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	6 110 149	5 857 096

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"Дата
за ЄДРПОУ

КОДИ

18.02.2020

05391057

Консолідований звіт про фінансові результати

(Звіт про сукупний дохід)

за 2019 рік

Форма №2-к

I. Фінансові результати

Код за ДКУД

1801008

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 466 148	5 078 764
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 277 833)	(4 292 370)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	1 188 315	786 394
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	62 681	85 301
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(337 100)	(303 955)
Витрати на збут	2150	(661 989)	(675 489)
Інші операційні витрати	2180	(32 219)	(20 451)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	219 688	0
збиток	2195	(0)	(128 200)

Дохід від участі в капіталі	2200	39 058	90 188
Інші фінансові доходи	2220	280	4 259
Інші доходи	2240	216 198	6 725
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(329 215)	(275 269)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1 418)	(23 505)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	144 591	0
збиток	2295	(0)	(325 802)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	113 042	-39 618
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	257 633	0
збиток	2355	(0)	(365 420)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	-4 081	-2 902
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-4 081	-2 902
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-4 081	-2 902
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	253 552	-368 322
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	0	0
неконтрольованій частці	2475	0	0
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	0	0
неконтрольованій частці	2485	0	0

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 157 057	3 267 238
Витрати на оплату праці	2505	626 692	529 153
Відрахування на соціальні заходи	2510	132 414	113 058
Амортизація	2515	422 999	457 032
Інші операційні витрати	2520	1 159 110	1 296 562
Разом	2550	5 498 272	5 663 043

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,792400	-1,123900
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,792400	-1,123900
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"

Дата

за ЄДРПОУ

КОДИ

19.02.2020

05391057

Консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

За 2019 рік
Форма №3-к

Код за ДКУД

1801009

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7 256 866	7 045 899
Повернення податків і зборів	3005	700	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	5 572	5 384
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	138 664	71 276
Надходження від повернення авансів	3020	14 299	2 229
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	273	1 478
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	9	0
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	151 723	60 606
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(4 550 959)	(4 511 185)
Праці	3105	(506 786)	(440 557)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(130 046)	(115 726)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(1 793 898)	(1 614 407)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(304)	(4 613)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(438 364)	(301 943)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1 355 230)	(1 307 851)
Витрачання на оплату авансів	3135	(45 259)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(21 999)	(4 930)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(6 910)	(3 744)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(44 887)	(46 449)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	467 362	449 874
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			

Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	89 457	411 591
необоротних активів	3205	20 405	7 444
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	1	2 780
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	3 830	900
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(0)	(7)
необоротних активів	3260	(109 944)	(156 988)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	3 749	265 720
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	72 594	72 250
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	1 891
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	(258 667)	(584 796)
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(285 793)	(233 103)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-471 866	-743 758
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-755	-28 164
Залишок коштів на початок року	3405	16 876	46 172
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	107	-1 132
Залишок коштів на кінець року	3415	16 228	16 876

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

		Дата(рік, місяць, число)	КОДИ	
			2018 01 01	
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"		за ЄДРПОУ	05391057
Територія			за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання			за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності		за КВЕД	11.05	
Середня кількість працівників				
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака				
Адреса	м. Київ, вул. Богатирська, 3			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):				
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)				
за міжнародними стандартами фінансової звітності			V	

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	9810	8337	0
первісна вартість	1001	43114	43259	0
накопичена амортизація	1002	-33304	-34922	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	24363	48455	0
Основні засоби:	1010	5421561	5141361	0
первісна вартість	1011	11765383	11850066	0
знос	1012	-6343822	-6708705	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	18931	18522	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	14	14	0
Усього за розділом I	1095	5474679	5216689	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	881787	750563	0
Виробничі запаси	1101	0	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	0	0	0

Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	169695	297870	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	35477	51466	0
з бюджетом	1135	39468	71280	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	10414	8047	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9597	430965	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	48394	46172	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	5707	16455	0
Усього за розділом II	1195	1190125	1664771	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	6664804	6881460	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73144	73144	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	3129549	2945067	0
Додатковий капітал	1410	8353	8353	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	-116	546	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-879110	-518048	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13580)	(13580)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	2318240	2495482	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	474967	511172	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	432673	2037873	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	329260	237082	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0

резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	1236900	2786127	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	1993283	417962	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	703976	830232	0
за розрахунками з бюджетом	1620	119504	150294	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	340	282	0
за розрахунками зі страхування	1625	4992	5364	0
за розрахунками з оплати праці	1630	46415	51430	0
за одержаними авансами	1635	82270	46900	0
за розрахунками з учасниками	1640	1876	1876	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	9023	10306	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	148325	85487	0
Усього за розділом III	1695	3109664	1599851	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	6664804	6881460	0

Примітки

Керівник

Головний бухгалтер

В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про склад активів та пасивів підприємства

Булах Ігор Васильович

Бахов Іван Іванович

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"

(найменування)

Дата(рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2018 | 01 | 01

05391057

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2017 р.**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4963232	4310214
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3565168)	(3290800)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	1398064	1019414
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	88488	62589
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(296579)	(285569)
Витрати на збут	2150	(1111347)	(968802)
Інші операційні витрати	2180	(29144)	(61663)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	49482	0
збиток	2195	(0)	(234031)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	97691	8604
Інші доходи	2240	430848	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(314744)	(463655)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-381)	(-1060)
Інші витрати	2270	(42861)	(222030)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	220797	0
збиток	2295	(0)	(910052)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-44217	24809
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	176580	0
збиток	2355	(0)	(885243)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	1507214
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	662	1478
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	662	1508692
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	-271298
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	662	1237394
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	177242	352151

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	2960495	2807074
Витрати на оплату праці	2505	448146	419131
Відрахування на соціальні заходи	2510	95052	89353
Амортизація	2515	451790	702113
Інші операційні витрати	2520	1107101	709162
Разом	2550	5062584	4726833

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	325127	325127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325127	325127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.5431	-2.7228
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.5431	-2.7228
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки

Визначення балансового прибутку відбувається згідно з чиним законодавством України.

Керівник

Булах Ігор Васильович

Головний бухгалтер

Бахов Іван Іванович